

SLOVENSKÝ
ŽIVNOSTENSKÝ
ZVÄZ

EURÓPSKA ÚNIA REMESLA,
MALÉHO A STREDNÉHO PODNIKANIA

TECHNICKÁ NORMALIZÁCIA

Ing. Iveta Paldanová
Ing. Milan Aujeský

Business Support Programme II
Program na podporu podnikania
"SME Fit" pre Európu

Bratislava 2004

TECHNICKÁ NORMALIZÁCIA

Ing. Iveta Paldanová
Ing. Milan Aujeský

Táto publikácia vznikla v rámci medzinárodného Programu na podporu podnikania: "Business Support Programme II", za podpory Európskej únie remesla, malého a stredného podnikania UEAPME, koordinovaného v Slovenskej republike Slovenským živnostenským zväzom.

Publikácia je určená živnostníkom, malým podnikateľom, vedúcim pracovníkom a zamestnancom v malých a stredných podnikoch.

Túto publikáciu je možné voľne šíriť, v elektronickej a tlačenej podobe s podmienkou uvedenia všetkých údajov na tejto strane. Vydanie publikácie na komerčné účely je možné len so súhlasom Slovenského živnostenského zväzu.

© Slovenský živnostenský zväz
Račianska 71, 831 02 Bratislava

Bratislava 2004

1.	História a regulačný systém európskej normalizácie	2
1.1.	História.....	2
1.2.	Nový prístup.....	4
1.2.1.	Princípy	4
1.2.2.	Štandardné prvky smerníc Nového prístupu:	6
1.2.3.	Nový prístup – bod po bode.....	6
1.2.4.	Prijatie smerníc Nového prístupu.....	8
1.2.5.	Transpozícia smerníc Nového prístupu.....	9
2.	Aktéri	10
2.1.	Európske normalizačné orgány	10
2.1.1.	CEN.....	10
2.1.2.	CENELEC.....	15
2.1.3.	ETSI	15
2.1.4.	Mandátny proces	15
2.1.5.	Rozhodujúce body.....	17
2.2.	Medzinárodné normalizačné orgány.....	23
2.2.1.	ISO	24
2.2.2.	IEC	24
2.2.3.	ITU.....	24
2.3.	Ako spolupracujú normalizačné organizácie.....	24
	(Viedenská a Drážďanská dohoda)	24
3.	Normy a ich používanie	24
3.1.	Definícia normy	24
3.2.	Úloha noriem.....	25
3.3.	Normy a SMEs	25
3.4.	Prínos noriem.....	25
3.4.1.	Normy výrobkov a služieb.....	26
3.4.2.	Normy pre manažérstvo kvality.....	26
3.4.3.	Enviromentálne normy	27
3.5.	Problémy so zavádzaním noriem v SMEs	28
3.6.	Aplikácie vo vnútri SMEs	28
4.	Rýchlo sa rozvíjajúce normy	29
4.1.	Potraviny a bezpečnosť (Food and Safety HACCP)	29
4.2.	Životné prostredie	29
4.3.	Zdravie a bezpečnosť pri práci (OHAS 18001).....	29
4.4.	Stavebníctvo.....	29
4.5.	Manažérstvo kvality a totálne manažérstvo kvality	30

1. História a regulačný systém európskej normalizácie

1.1. História

Potreby novej ekonomiky zvyšujú potrebu a zrýchľujú prijímanie noriem podľa nového prístupu. Koncom roku 1999 49 % takýchto noriem bolo schválených na objednávku európskych normalizačných orgánov v porovnaní s takýmito normami, ktorých len 21 % bolo schválených v roku 1995. Obdobie medzi zahájením procesu a realizáciou výsledkov vypracovania noriem sa skraca (v prípade CEN-u o 40 % od roku 1993). V júni 2000 normy podľa nového prístupu boli schválené pre viac ako 20 oblastí produktov od tlakových zariadení až po hračky. Úplný zoznam technických noriem, ktoré sa vyvíjajú na implementáciu smerníc podľa nového prístupu je k dispozícii na <http://www.NewApproach.org/directiveList.asp>.

V jeseni tohto roku bude predložená skupina harmonizovaných noriem pre stavebné výrobky, na čele s cementom a nasledovať bude betón (rámy na zasklenie s priezom, rúry a armatúra). Nasledovať budú normy pre geotextílie a potom na konci roku normy pre požiarne sprchové zariadenia, požiarne hlásiče a uloženie konštrukcií. Určil sa program na kompletizáciu viacerých noriem na ďalší rok. Mnohé sektory, ktoré sú už pokryté technickými harmonizačnými smernicami, zahŕňajú rozhlasové a telekomunikačné terminály, lekárske prístroje, tlakové zariadenia, meracie prístroje, mechanické a elektrotechnické zariadenia, stavebné výrobky a rekreačné plavidlá a hračky. V budúcnosti ďalšie sektory budú samozrejme využívať nový prístup. Jednou zo súčasných iniciatív firmy Enterprise DG je, ako by sa na tejto báze dali uplatňovať environmentálne požiadavky týkajúce sa výrobkov.

„Starý prístup“

Do roku 1985 členské štáty zavádzali svoje vlastné technické predpisy a riadenie zhody na vyhotovené výrobky. Akákoľvek technická harmonizácia v celej Európskej únii závisela od všetkých odsúhlasených smerníc na jednotlivé výrobky.

Od roku 1985 smernice EC predpisovali spoločné technické požiadavky na každú kategóriu výrobkov a postupy na posudzovanie zhody. Národné orgány vydali certifikáty zhody v súlade so smernicami predtým, než mohli byť výrobky uvedené na trh. Technické požiadavky stanovené v smerniciach sa museli ustavične aktualizovať, aby sa udržal krok s technologickým pokrokom.

Biela kniha z roku 1985 zdôraznila potrebu radikálnej zmeny a naliehavého zásahu: viac ako 250 legislatívnych návrhov bolo treba na naplnenie jednotného trhu do 31. decembra 1992.

Do roku 1987 členské štáty museli schváliť smernice jednohlasne.

V roku 1987 jednohlasné hlasovanie nahradilo väčšinové hlasovanie.

„Nový prístup“

Smernice EÚ predpisujú len základné požiadavky na zabezpečenie vysokej úrovne ochrany (zdravie, bezpečnosť, spotrebiteľia, životné prostredie, atď.). Základné požiadavky boli sformulované tak, aby tvorili záväzné povinnosti, ktoré môžu jednotne presadzovať členské štáty. Smernice sa týkajú veľkej skupiny výrobkov a/alebo rizík. Komisia poveruje európske normalizačné orgány, aby definovali podrobné technické riešenia (harmonizované normy), ktoré smú použiť výrobcovia na dobrovoľnej báze. Výrobcovia si môžu vybrať, či použijú tieto harmonizované normy (alebo iné technické predpisy) za predpokladu, že ich výrobky spĺňajú konkrétne požiadavky. Ak sú splnené harmonizované normy, predpokladá sa, že výrobok spĺňa konkrétne požiadavky (od výrobcov sa už nepožaduje, aby si zadovážili predchádzajúcu certifikáciu tretej strany). Avšak výrobcovia sú právne zodpovední za zabezpečenie toho, aby všetky výrobky umiestnené na trh spĺňali tieto smernice. Členské štáty musia zabezpečiť, aby nezhodujúce sa výrobky boli stiahnuté z trhu (dohľad nad trhom).

Smernice taktiež určujú postupy posudzovania zhody na vyhodnotenie zhody so smernicami pri zohľadnení identifikovaných potenciálnych rizík. Posudzovanie zhody vykonávajú

skúšobné a certifikačné orgány („notifikované orgány“), ktoré vymenujú členské štáty v rámci ich jurisdikcie a ktoré konajú v rámci ich zodpovednosti. Značka CE symbolizuje zhodu so všetkými príslušnými pravidlami Spoločenstva – členské štáty uznávajú, že výrobok označený symbolom CE umiestnený kdekoľvek na trhu v Spoločenstve sa zhoduje s ich národnými zákonmi.

V súčasnosti existuje viac ako 12 000 európskych noriem, ktoré môžu používať firmy pri obchodovaní v EÚ a viac ako 1 000 európskych noriem, ktoré ponúkajú podnikom praktický prostriedok na zabezpečenie a preukázanie zhody so zákonom EÚ. Ešte lepšie: ak je výrobok odskúšaný podľa európskej normy vymenovaným orgánom na posudzovanie zhody, jeho certifikát musí byť uznaný, a tak výrobok môže byť predaný v celej únii a v Nórsku, na Islande a v Lichtenštajnsku. V súčasnosti existuje 1000 takýchto súkromných orgánov.

Počet a význam európskych noriem neustále rastie vďaka obchodnej politike Európskej komisie. Normy sa považujú za spôsob na uvoľnenie voľného obehu tovaru a služieb. Na dosiahnutie tohto cieľa Európska komisia vydala európsku smernicu 83/189, ktorá sa zameriava na centralizáciu vývoja a harmonizáciu európskych noriem.

Národné normy sú v čoraz väčšej miere nahradzované európskymi normami, ako dokazuje prieskum DIN. Podľa tohto nemeckého národného normalizačného orgánu v roku 1984 počet publikovaných národných noriem predstavoval 84, európskych noriem 12 a medzinárodných noriem 4, pričom v roku 1998 počty predstavovali 8, 56 a 36. V súčasnosti 70 % používaných noriem predstavuje buď európske alebo medzinárodné normy.

Ak 4 najväčšie národné normalizačné orgány (DIN, BSI, AFNOR a UNI) ešte pracujú na niektorých dopĺňujúcich národných normách, ostatné pracujú len v rámci európskych a medzinárodných sústav (cez ukázkové výbory, keďže sú už zvolené, v procese normalizácie a prekladaní európskych a medzinárodných noriem v rámci národnej legislatívy).

Po preukázaní významu európskych noriem a normalizácie a SME v Európe je dôležité zistiť, ako sú tieto 2 orgány prepojené a prečo.

Súčasné základné výzvy sú efektívnosť tradičných normalizačných procesov, medzinárodnej normalizácie, využívanie „nových doručiteľných výsledkov“ a zachovanie silnej normalizačnej infraštruktúry v Európe, ktorá predstavuje naše záujmy aj z celosvetového hľadiska.

Európske normy predstavujú účinné prostriedky na zlepšenie konkurencieschopnosti podnikov v EÚ. Môžu napomôcť ochrane zdravia, bezpečnosti a životnému prostrediu európskych občanov. Normy poskytujú technické riešenia problémov a umožňujú obchodovanie a spoluprácu v rámci Európskeho spoločenstva. Napomáhajú prenosu a rozširovaniu technológie, ktorá je užitočná pre všetkých. Výslovnejšie normy môžu zlepšiť efektívnosť významných postojov Spoločenstva z hľadiska záujmu spotrebiteľov, ochrany životného prostredia, obchodu a jednotného trhu.

Normy zohrávajú užitočnú úlohu pri napomáhaní tvorby jednotného trhu tým, že podporujú sériu legislatívy, ktorá sa nazýva smernice podľa nového prístupu. Táto celoeurópska legislatíva stanovuje kľúčové požiadavky, ktoré musia spĺňať výrobky, aby sa mohli predávať v rámci celej Európskej únie.

Smernice podľa nového prístupu sú zvláštne tým, že neobsahujú technické podrobné údaje; obsahujú všeobecné bezpečnostné požiadavky. Preto musia výrobcovia preložiť tieto všeobecné „zásadné“ požiadavky do technických riešení. Jedným z najlepších spôsobov, ktoré môže výrobca prijať, je použitie špeciálne vyvinutých európskych noriem.

Tieto normy sa nazývajú harmonizované normy a prehlasujú, že dávajú „predpoklad zhody“ so smernicou, pre ktorú boli vypracované.

Komisia podporuje dobrovoľné využívanie noriem tam, kde si myslí, že môžu zohrať užitočnú úlohu. Priemysel a obchod sú stimulovaní na ich využívanie tam, kde napomáhajú konkurencii a zvyšovaniu kvality alebo bezpečnosti. Orgány sú stimulované na ich využívanie, ak napomáhajú implementácii európskej alebo národnej legislatívy.

Komisia pracuje so všetkými uznanými normalizačnými orgánmi, aby sledovali spoločné ciele ako napr. otvorenosť, transparentnosť a efektívnosť ich systémov. Taktiež napomáha európskym normalizačným organizáciám na interpretovanie postupov Spoločenstva a medzinárodných postupov ako napr. ovládanie obchodu z hľadiska oblasti noriem, v ktorej pracujú.

Komisia poskytuje finančnú podporu sekretariátom európskych normalizačných organizácií a môže tiež financovať špeciálne skupiny, ktoré sa podieľajú na činnosti normalizácie zastupujúce napr. otázky spotrebiteľa, SME a otázky životného prostredia. Tam, kde je to potrebné, komisia prispieva na náklady na vývoj niektorých špecifických noriem a často pomáha financovať príbuzné výskumné projekty.

1.2. Nový prístup

1.2.1. Princípy

Voľný pohyb tovaru je základným kameňom jednotného trhu. Mechanizmy vhodné pre dosiahnutie tohto cieľa sa zakladajú na predchádzaní vzniku nových prekážok obchodu, vzájomnom uznávaní a technickej harmonizácii.

Novým prekážkam obchodu, ktoré vznikajú z prijatia odchyľujúcich sa národných technických noriem a predpisov, sa dá zabrániť postupom stanoveným smernicou 98/34/EC. Členské štáty sú povinné oznámiť návrh technických predpisov a noriem Komisii a ostatným členským štátom. Počas prechodného obdobia tieto nemôžu byť prijaté, čo ponecháva Komisii a ostatným členským štátom možnosť reagovať. Pri neprítomnosti reakcií v počiatočnom trojmesačnom prechodnom období, potom môžu byť prijaté návrhy technických predpisov. Inak, ak sú vytýčené ciele, uloží sa ďalšie trojmesačné pozastavenie. Prechodné obdobie je dvanásť mesiacov, ak existuje návrh na smernicu. Avšak, prechodné obdobie neplatí, ak, z naliehavých dôvodov, je členský štát povinný zaviesť technické predpisy vo veľmi krátkom čase, aby ochránil verejné zdravie alebo bezpečnosť, zvieratá alebo rastliny. Smernica 98/34/EC tiež dáva Komisii možnosť vyzvania, po konzultácii s členskými štátmi, Európske normalizačné organizácie, aby vypracovali európske normy. Národné technické predpisy podliehajú ustanoveniam článku 28 a 30 Zmluvy zakladajúcej Európske spoločenstvo (Zmluva ES), ktorá zakazuje kvantitatívne obmedzenia, alebo opatrenia s ekvivalentným účinkom. Precedenčné právo Európskeho súdneho dvora, najmä prípad 120/78 (prípady 'Ríbezle z Dijonu'), poskytuje kľúčové prvky pre vzájomné uznávanie. Účinok tohto precedenčného práva je nasledovný:

- Výrobky legálne vyrábané, alebo obchodované v jednej krajine sa môžu v zásade voľne pohybovať v celom Spoločenstve, kde také výrobky spĺňajú ekvivalentné úrovne ochrany k tým, ktoré kladie vyvážajúci členský štát a kde sa s nimi obchoduje na území vyvážajúcej krajiny.
- V prípade absencie opatrení Spoločenstva, členské štáty majú voľnosť pri vydávaní zákonov na svojom území
- Obchodné bariéry, ktoré vznikajú z rozdielov medzi národnými legislatívami môžu byť akceptované iba ak národné opatrenia:
 - sú potrebné pre zabezpečenie povinných požiadaviek;
 - slúžia legitímnemu účelu, ktorý oprávňuje na porušenie princípu voľného pohybu tovaru;
 - dajú sa odôvodniť ohľadne legitímneho účelu a sú úmerné cieľom.

Obmedzeniam voľného pohybu výrobkov, ktoré môžu byť prijateľné podľa článkov 28 a 30 Zmluvy, sa dá vyhnúť, alebo sa dajú odstrániť iba prostredníctvom technickej harmonizácie na úrovni Spoločenstva. Táto harmonizácia bola spočiatku dosť pomalá z dvoch dôvodov. Za prvé, legislatíva sa stala vysoko technickou, pretože mala cieľ splniť individuálne požiadavky každej kategórie výrobkov. Za druhé prijatie smerníc technickej harmonizácie bolo založené na jednomyseľnosti Rady.

Vytvorenie jednotného trhu k 31. decembru 1992 by sa nemohlo dosiahnuť bez novej legislatívnej techniky, ktorá stanovila iba všeobecné základné požiadavky, zredukovala kontrolu verejnej moci (úradov), pred umiestnením výrobku na trhu, a integrovala zabezpečenie kvality a ďalšie moderné techniky pre posudzovanie zhody. Okrem toho bolo potrebné prispôbiť rozhodovací postup, aby sa uľahčilo prijatie smerníc pre technickú harmonizáciu kvalifikovanou väčšinou Rady.

Nové legislatívne techniky a stratégia boli stanovené rezolúciou Rady o Novom prístupe k technickej harmonizácii a normalizácii z roku 1985, ktorá ustanovila nasledovné princípy:

- Harmonizácia legislatívy je obmedzená na základné požiadavky, ktoré výrobky umiestnené na trhu Spoločenstva musia spĺňať, ak majú mať možnosť voľného pohybu v rámci Spoločenstva;
- Technické špecifikácie výrobkov spĺňajúcich základné požiadavky stanovené v smerniciach budú stanovené v harmonizovaných normách;
- Používanie harmonizovaných, alebo iných noriem zostáva dobrovoľné, a výrobca môže stále použiť iné technické špecifikácie;
- Pre výrobky vyrobené v súlade s harmonizovanými normami platí predpoklad zhody so zodpovedajúcimi základnými požiadavkami.

Fungovanie Nového prístupu si vyžaduje, aby smernice ponúkali zaručenú úroveň ochrany ohľadne základných požiadaviek stanovených smernicami, a aby národné úrady vykonávali svoje zodpovednosti na ochranu bezpečnosti alebo iných záujmov pokrytých smernicou. Okrem toho je potrebný postup bezpečnostnej klauzuly, aby sa poskytla možnosť napadnúť zhodu výrobku, alebo chyby, alebo nedostatky harmonizovaných noriem.

Pretože Nový prístup požaduje, aby sa základné požiadavky harmonizovali a prostredníctvom smerníc sa stali záväznými, tento prístup je vhodný iba keď sa dá skutočne rozlíšiť medzi základnými požiadavkami a technickými špecifikáciami. Okrem toho, aby sa umožnili spoločné základné požiadavky, musí byť široká škála výrobkov dostatočne homogénna, alebo musí byť identifikovateľné horizontálne riziko.

Oblasť výrobkov alebo predmetné riziko musia teda byť vhodné na normalizáciu.

Okrem princípov Nového prístupu, sú potrebné podmienky pre spoľahlivé posudzovanie zhody. Kľúčovými prvkami v tomto ohľade sú vybudovanie dôvery prostredníctvom spôsobilosti a transparentnosti, a vytvorenie komplexnej koncepcie a rámca pre posudzovanie zhody. Rezolúcia Rady o Globálnom prístupe k certifikácii a skúšaniam z 1989 určuje nasledovné hlavné princípy koncepcie Spoločenstva pre posudzovanie zhody:

- Konzistentný prístup je vytvorený v legislatíve Spoločenstva navrhnutím modulov pre rôzne etapy postupov posudzovania zhody a stanovením kritérií pre používanie týchto postupov, pre určenie orgánov vykonávajúcich tieto postupy a pre používanie označenia CE.
- Použitie európskych noriem týkajúcich sa zabezpečenia kvality (rada EN ISO 9000), a požiadaviek, ktoré majú splniť orgány posudzovania zhody prevádzkujúce zabezpečenie kvality (rada EN 45000) je všeobecné.
- Zostavenie systémov akreditácie a používanie techník vzájomného porovnávania je podporované členskými štátmi a na úrovni Spoločenstva.
- Dohody o vzájomnom uznávaní týkajúce sa skúšaní a certifikácie v právne neupravenej oblasti sú podporované.

- Rozdiely existujúcich infraštruktúr pre kvalitu (ako sú systémy kalibrácie a metrológie, skúšobné laboratória, certifikačné a inšpekčné orgány, a akreditačné orgány) medzi členskými štátmi a medzi priemyselnými sektormi sa minimalizujú pomocou programov.
- Medzinárodný obchod medzi Spoločenstvom a tretími krajinami je podporovaný prostredníctvom dohôd o vzájomnom uznávaní, spolupráci a programami o technickej pomoci.

Nový prístup znamenal zdokonalenie posudzovania zhody takým spôsobom, aby sa umožnilo zákonodarcovi Spoločenstva vyhodnotiť dôsledky používania rôznych mechanizmov posudzovania zhody. Cieľom bolo poskytnúť flexibilitu posudzovania zhody v celom výrobnom procese tak, aby bola prispôbená potrebám každej individuálnej činnosti.

1.2.2. Štandardné prvky smerníc Nového prístupu:

Smernice nového prístupu sa zakladajú na nasledovných zásadách:

- Harmonizácia je obmedzená na základné požiadavky.
- Na trh môžu byť umiestnené alebo do prevádzky uvedené iba výrobky spĺňajúce základné požiadavky.
- Pri harmonizovaných normách, ktorých referenčné čísla boli publikované v Official Journal (Úradnom vestníku), a ktoré boli transponované do národných noriem, sa predpokladá, že vyhovujú zodpovedajúcim základným požiadavkám.
- Aplikácia harmonizovaných noriem alebo iných technických špecifikácií zostáva dobrovoľná a výrobcovia si môžu slobodne vybrať ľubovoľné technické riešenie, ktoré poskytuje súlad so základnými požiadavkami.
- Výrobcovia si môžu zvoliť medzi rôznymi postupmi posudzovania zhody stanovenými v aplikovateľnej smernici.

1.2.3. Nový prístup – bod po bode

Predmet

Predmet definuje rozpätie výrobkov pokrytých smernicou, alebo povahu rizík, ktorým chce táto smernica zabrániť. Zvyčajne pokrýva riziká týkajúce sa výrobku alebo javu. V súlade s tým sa môže na ten istý výrobok vzťahovať viac smerníc.

Predmet smerníc Nového prístupu: Kapitola 1.2.

Umiestnenie na trh a uvedenie do prevádzky

Členské štáty sú povinné urobiť opatrenia potrebné pre zabezpečenie, aby výrobky boli umiestňované na trh a uvádzané do prevádzky, iba ak neohrozujú bezpečnosť a zdravie osôb, alebo iné verejné záujmy pokryté smernicou, keď sú správne nainštalované, udržiavané a používané pre určené účely. Toto má za následok povinnosť trhového dozoru zo strany členských štátov.

Členské štáty majú povolené prijať, v súlade so Zmluvou (najmä Články 28 a 30 Zmluvy), ďalšie národné ustanovenia pre ochranu, najmä pracovníkov, spotrebiteľov alebo životného prostredia. Avšak tieto ustanovenia nesmú vyžadovať ani úpravy výrobku, ani ovplyvňovať podmienky pre jeho umiestnenie na trhu.

Umiestnenie na trh a uvedenie do prevádzky: Sekcia 2.3.

Trhový dozor: Kapitola 8

Základné požiadavky

Základné požiadavky sú stanovené v prílohách ku smerniciam a zahrňujú všetko, čo je potrebné pre dosiahnutie cieľa smernice. Výrobky môžu byť umiestnené na trh a uvedené do prevádzky, iba ak sú v súlade so základnými požiadavkami.

Smernice Nového prístupu sú všeobecne navrhnuté tak, aby pokrývali všetky riziká týkajúce sa verejného záujmu, ktorý má smernica v úmysle chrániť. Preto súlad s legislatívou Spoločenstva si často vyžaduje simultánne použitie niekoľkých smerníc Nového prístupu

a možno ďalšiu legislatívu Spoločenstva. Okrem toho niektoré prvky môžu byť ponechané mimo predmetu aplikovateľnej legislatívy Spoločenstva. Toto umožňuje členským štátom navrhnúť národnú legislatívu v súlade s článkami 28 a 30 Zmluvy ES.

Súlad so smernicami: Kapitola 4.

Voľný pohyb

Členské štáty musia predpokladať, že výrobky, ktoré majú označenie CE, vyhovujú všetkým ustanoveniam aplikovateľných smerníc, ktoré stanovujú pridelenie značky CE. V súlade s tým, členské štáty nemôžu zakázať, obmedziť alebo zdržovať umiestnenie na trh a uvedenie do prevádzky na svojom území výrobkov nesúcich označenie CE, pokiaľ nie sú ustanovenia týkajúce sa označovania CE použité nesprávne.

Výnimočne môžu členské štáty zakázať, obmedziť alebo zdržovať voľný pohyb výrobkov nesúcich označenie CE – v súlade s článkami 28 a 30 Zmluvy – z dôvodu rizika, ktoré nie je pokryté použiteľnými smernicami.

Umiestnenie na trh a uvedenie do prevádzky: Sekcia 2.3.

Označovanie CE: Kapitola 7

Predpoklad zhody

O výrobkoch, ktoré vyhovujú národným normám transponujúcim harmonizované normy, ktorých referenčné čísla boli publikované v Official Journal of the European Communities, sa predpokladá, že spĺňajú príslušné základné požiadavky. Keď výrobca neaplikoval, alebo iba čiastočne použil takúto normu, musí zdokumentovať vykonané opatrenia a ich primeranosť pre splnenie základných požiadaviek.

Súlad so smernicami: Kapitola 4.

Bezpečnostná klauzula

Členské štáty sú povinné urobiť všetky príslušné opatrenia, aby zabránili, alebo obmedzili umiestňovanie na trh výrobkov nesúcich označenie CE, alebo ich stiahnuť z trhu, ak by tieto výrobky mohli ohroziť bezpečnosť a zdravie jednotlivcov alebo iné verejné záujmy pokryté použiteľnými smernicami, keď sú výrobky použité pre ich zamýšľaný účel. Okrem toho musia členské štáty informovať o takomto opatrení Komisiu. Keď Komisia považuje toto národné opatrenie za oprávnené, informuje všetky členské štáty, ktoré musia urobiť primerané opatrenie z hľadiska ich všeobecnej povinnosti posilňovať legislatívu Spoločenstva.

Trhový dozor: Kapitola 8.

Postup bezpečnostnej klauzuly: Sekcia 8.3.

Posudzovanie zhody

Pred umiestnením výrobku na trh Spoločenstva musí výrobca podrobiť svoj výrobok postupu posudzovania zhody, stanovenému v aplikovateľnej smernici, za účelom pridelenia značky CE.

Postup posudzovania zhody: Kapitola 5.

Notifikované orgány

Posudzovanie zhody treťou stranou vykonávajú notifikované orgány, ktoré boli menované členskými štátmi spomedzi orgánov, ktoré spĺňajú požiadavky stanovené v smernici a ktoré sú zriadené na ich území.

Notifikované orgány: Kapitola 6.

Označovanie CE

Výrobky, ktoré sú v súlade so všetkými ustanoveniami aplikovateľných smerníc stanovujúcich označenie CE, musia mať túto značku. Teda, značka CE je predovšetkým označením, že výrobky vyhovujú základným požiadavkám aplikovateľných smerníc a že tieto výrobky boli podrobené postupu posudzovania zhody stanovenému v smernici. Okrem toho sú členské štáty povinné urobiť primerané opatrenia pre ochranu značky CE.

Označovanie CE: Kapitola 7.

Ochrana označenia CE: Sekcia 8.4.

Koordinácia implementácie

Keď sa členský štát alebo Komisia domnieva, že harmonizovaná norma celkom nespĺňa základné požiadavky smernice, táto záležitosť bude predložená do pozornosti výboru vytvorenému podľa smernice 98/34/EC (Výbor pre technické normy a predpisy). Komisia, pri zohľadnení názoru výboru, oznámi členským štátom, či má, alebo nemá byť táto norma stiahnutá zo zoznamu publikovaného v Official Journal of the European Communities (Úradnom vestníku).

Viacere smernice Nového prístupu stanovujú Stály výbor, ktorý pomáha Komisii, doručením svojho názoru na návrh opatrení na realizáciu ustanovení príslušnej smernice a preskúmaním záležitostí týkajúcich sa realizácie a praktickej aplikácie smernice. Okrem toho sa konajú pravidelné stretnutia na prediskutovanie technických problémov implementácie v pracovných skupinách, ktoré sú zložené zo zástupcov menovaných členskými štátmi a v záujmových skupinách (napríklad notifikované orgány, normalizačné organizácie, výrobcovia, distribútori, združenia na ochranu spotrebiteľa a odborové zväzy) a ktorým predsedá Komisia.

Odobratie predpokladu zhody: Sekcia 4.4.

Administratívna spolupráca: Kapitola 8.6.

Transpozícia a prechodné ustanovenia

Od členských štátov sa požaduje, aby transponovali ustanovenia smerníc do svojej národnej legislatívy. Musia tiež informovať Komisiu o podniknutých opatreniach.

Členské štáty musia povoliť umiestnenie na trhu tých výrobkov, ktoré sú v súlade s predpismi platnými na ich území v dátume aplikácie predmetnej smernice, až do dátumu stanoveného smernicou. Za určitých obmedzení musí byť tiež povolené takéto výrobky uviesť do prevádzky mimo tohto dátumu.

Transpozícia smerníc Nového prístupu: Sekcia 1.4.

Prechodné obdobie: Sekcia 2.4.

1.2.4. Prijatie smerníc Nového prístupu

- Smernice Nového prístupu sú založené na Článku 95 Zmluvy ES a prijímajú sa podľa spolurozhodovacieho postupu stanoveného v Článku 251 Zmluvy ES.

- Prijaté smernice Nového prístupu sú publikované v rade L v *Official Journal of the European Communities*. Návrhy Komisie na smernice Nového prístupu sú publikované v rade C v *Official Journal*.

Právny základ pre prijatie alebo úpravu smerníc Nového prístupu je Článok 95 Zmluvy ES. Podľa článku 251 Zmluvy ES, Komisia iniciuje postup legislatívy navrhnutím Rade a Európskemu parlamentu. Takéto návrhy Komisie týkajúce sa zdravia, bezpečnosti, ochrany životného prostredia a ochrany spotrebiteľa musia, podľa Článku 95, brať za základ vysokú úroveň ochrany. Okrem toho, Článok 95 vyžaduje, aby bola stanovená bezpečnostná klauzula pre príslušné prípady.

Po prijatí návrhu Komisie si Rada pred vyhlásením jej spoločného stanoviska k tomuto návrhu najprv vyžiada názor od Parlamentu a Hospodárskeho a sociálneho výboru. Po dosiahnutí stanoviska je toto doručené Parlamentu, ktorý musí prijať, zamietnuť alebo navrhnúť zmeny počas tohto druhého čítania. Komisia znovu preskúma svoj návrh vo svetle zmien Parlamentu a vráti návrh Rade, ktorá musí urobiť konečné rozhodnutie do troch mesiacov. Ak treba, problémy sa riešia v zmierovacom výbore Rady a Parlamentu, v ktorom sa Komisia zúčastňuje ako sprostredkovateľ. Vývojový diagram v Tabuľke 1.1 ukazuje postup prijatia podľa článku 251 Zmluvy ES a alternatívy v rôznych etapách.

Až do prijatia spoločného stanoviska sa diskusia zakladá na návrhu Komisie. Kým môže Komisia hocikedy upraviť svoj návrh, napríklad vo svetle názoru Parlamentu, Rada môže iba jednomyseľne vychádzať z návrhu Komisie.

1.2.5. Transpozícia smerníc Nového prístupu

- Smernice Nového prístupu sú smernice totálnej harmonizácie: ustanovenia týchto smerníc nahrádzajú všetky zodpovedajúce národné ustanovenia.
- Smernice Nového prístupu sú adresované členským štátom, ktoré majú povinnosť transponovať ich do svojej národnej legislatívy, podľa vhodnosti.
- Národné zákony, predpisy alebo administratívne ustanovenia, ktoré transponujú smernicu, musia obsahovať odkaz na príslušnú smernicu, alebo musia byť sprevádzané takýmto odkazom v prípade ich oficiálneho publikovania.
- Vnútroštátne zákony, predpisy alebo administratívne ustanovenia, ktoré sú prijaté a publikované, aby sa transponovala smernica, musia byť oznámené Komisii.

Smernice Nového prístupu aproximujú zákony členských štátov, aby sa odstránili prekážky obchodu. Pretože smernice Nového prístupu sú smernice totálnej harmonizácie, členské štáty musia zrušiť celú národnú legislatívu, ktorá je v rozpore s týmito smernicami.

Okrem toho členské štáty vo všeobecnosti spravidla nemajú povolené udržiavať alebo zavádzať prísnejšie opatrenia, ako sú naplánované v smernici, ako je tomu v prípade smerníc prijatých podľa Článku 138 Zmluvy ES (smernice zamerané na zlepšenie zdravia a bezpečnosti pracovníkov, hlavne v pracovnom prostredí).

Smernice sú, podľa Článku 249 Zmluvy ES, záväzné pre členské štáty, čo sa týka dosiahnutého výsledku, ale výber formy a metódy sú ich vlastné. Precedenčné právo Európskeho súdneho dvora objasnilo obsah tohto záväzku a možné opatrenia, ktoré sa podniknú v prípade, keď sa môže konštatovať nesúlad.

Rozhodnutie, ktoré národné zákony, predpisy a administratívne ustanovenia musia byť prijaté a publikované, aby sa dosiahla zhoda so smernicou, záleží na členských štátoch. Členské štáty však musia vykonať primerané realizačné opatrenia pre transponovanie smernice takým spôsobom, ktorý úplne spĺňa požiadavky jasnosti a určitosti v právnych situáciách, o ktoré sa smernice usilujú pre prospech obchodníkov zriadených v ostatných členských štátoch. Toto si nemusí nevyhnutne vyžadovať legislatívny zásah v každom prípade, ohľadne všetkých ustanovení smernice.

Nevykonanie opatrení, alebo nápravných opatrení pre transponovanie smernice, aby sa dosiahli výsledky, ktoré predpisuje, v rámci obdobia stanoveného pre tento účel, vytvára vážne porušenie práva Spoločenstva. Podľa Článku 226 Zmluvy ES môže Komisia urobiť opatrenie proti členskému štátu, ktorý nesplnil povinnosť podľa Zmluvy. Okrem toho, podľa Článku 228 sa od členských štátov požaduje, aby urobili potrebné opatrenia pre splnenie rozsudku Súdneho dvora.

Členské štáty sú povinné nahradiť škodu, ktorá vznikla z porušenia práva Spoločenstva. Táto povinnosť existuje, keď sú splnené tri podmienky: prestúpená zákonná norma je určená na udelenie práv jednotlivcom; porušenie je dostatočne vážne; a existuje priame príčinné spojenie medzi porušením povinnosti spočívajúcom na členskom štáte a poškodením utrpeným poškodenou stranou. Nevýkonanie niektorého z týchto potrebných opatrení na transponovanie smernice v období stanovenom smernicou prispieje k dostatočne vážnemu porušeniu.

Hoci Európska komisia zohráva veľmi dôležitú úlohu v európskej normalizácii, ako to bolo opísané o jej činnosti vyššie, budeme sa ďalej venovať normalizačným orgánom, či už európskym alebo medzinárodným v súvislosti s aktérmi normalizačnej činnosti.

2. Aktéri

2.1. Európske normalizačné orgány

2.1.1. CEN

CEN je európska mnohoovetvová normalizačná organizácia činná vo všetkých oblastiach okrem elektrotechnickej oblasti a telekomunikačnej oblasti.

Zloženie a organizácia

CEN je hlavný vydavateľ európskych noriem a technických špecifikácií. CEN je jediná uznávaná európska organizácia podľa smernice 83/189 (terajšia smernica 98/34/EC) pre plánovanie, navrhovanie a schvaľovanie EN vo všetkých oblastiach ekonomickej činnosti s výnimkou elektrotechnológie (CENELEC) a telekomunikácie (ETSI).

CEN má stanovenú zodpovednosť vo vzťahu k novému prístupu, podľa ktorého normy určujú konkrétne technické podrobnosti v súvislosti s európskou legislatívou.

CEN je medzinárodné združenie riadené podľa belgického práva a skladá sa z:

- národných členov CEN [národné normalizačné orgány (NNO)]*. Funkciu NNO v SR vykonáva *Slovenský ústav technickej normalizácie (SÚTN)*.
- asociovaných orgánov CEN
- asociovaných organizácií CEN [reprezentujú záujmy skupín rôzneho rozsahu na európskej úrovni (napr. ANEC, NORMAPME, FIEC, CEFIC)]
- afilovaných členov CEN (NNO zo strednej a východnej Európy, ktoré sa chcú stať plnoprávnymi členmi CEN)
- korešpondujúcich členov
- riadiaceho strediska CEN (Povinnosti riadiaceho strediska CEN (CEN Management Centre – CMC) z oblasti technickej normalizácie sú:
 - zabezpečovanie dodržovania určených postupov CEN hlavne Vnútných predpisov pre normalizačnú prácu vrátane riadenia prerokovania a formálneho hlasovania k návrhom európskych noriem,
 - spolupráca s technickými komisiami pri procese tvorby európskych noriem a iných normalizačných dokumentov,
 - spolupráca s technickou radou.

*** Slovenský ústav technickej normalizácie (SÚTN)**

SÚTN vykonáva funkciu národného normalizačného orgánu (NNO) v SR.

Národný normalizačný orgán (NNO) je normalizačný orgán uznaný na národnej úrovni, ktorý je národným členom medzinárodných a regionálnych normalizačných organizácií. Na Slovensku je to pre ISO, CEN a ETSI Slovenský ústav technickej normalizácie (SÚTN) a pre IEC a CENELEC Slovenský elektrotechnický výbor pri SÚTN (SEV/SÚTN).

Bol zriadený 1. 1. 1993 Úradom pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR (ÚNMS SR). Na základe zákona 264/1999 Z. z. v znení neskorších predpisov je od 1. 1. 2000 rozhodnutím predsedu ÚNMS SR z 12. 1. 2000 jedinou právnickou osobou na tvorbu, schvaľovanie a vydávanie slovenských technických noriem. SÚTN ako NNO je riadnym členom v týchto európskych a medzinárodných normalizačných orgánoch:

- v ISO – Medzinárodnej organizácii pre normalizáciu (od r. 1993),*
- v IEC – Medzinárodnej elektrotechnickej komisii (od r. 1993)*

- v CEN – Európskom výbore pre normalizáciu (od 1. 1. 2003)
- v CENELEC – Európskom výbore pre normalizáciu v elektrotechnike (od 5.6.2002)
- v ETSI – Európskom telekomunikačnom inštitúte (od r. 1993)

Činnosť SÚTN

Medzi hlavné činnosti SÚTN patrí:

- tvorba, schvaľovanie, vydávanie, distribúcia a predaj noriem STN;
- tvorba a udržiavanie fondu národnej sústavy STN; fondu európskych, medzinárodných a zahraničných noriem;
- zabezpečenie rešerší z databáz;
- zabezpečovanie medzinárodnej spolupráce spojenej s výkonom funkcie Národného normalizačného orgánu (t. j. účasť na tvorbe medzinárodných a európskych noriem);
- zabezpečenie činnosti Národného informačného strediska (NIS),
- notifikácia tvorby národných noriem do CEN/CMC;
- vydávanie normalizačných publikácií a periodík;
- zabezpečenie vzdelávania technickej verejnosti formou seminárov a školení.

SÚTN ako NNO musí vykonávať tieto činnosti:

- Zabezpečovať prijatie a prenos informácií z európskych medzinárodných normalizačných organizácií k užívateľom na národnej úrovni.
- Zabezpečovať prerokovanie pripomienok k návrhom EN a časti medzinárodných noriem už vo fáze ich spracovania, skoordinať pripomienky do formy národného stanoviska a v požadovaných termínoch odoslať európskym a medzinárodným normalizačným organizáciám, vrátane hlasovania. Toto je jediný a veľmi dôležitý spôsob ako majú odborníci možnosť ovplyvniť obsah normy, resp. získať včasné informácie.
- Zahrnutím národných technických riešení a špecifik do technických požiadaviek európskych noriem umožniť orgánom štátnej správy a podnikateľským subjektom vzájomne zosúladiť podmienky na export tovaru a služieb.
- Sledovať a udržiavať v aktuálnom stave všetky informačné zdroje vzťahujúce sa k tvorbe európskych noriem, medzinárodných noriem a STN.
- Zabezpečiť účasť slovenských expertov – delegátov v pracovných orgánoch medzinárodných a európskych organizácií a organizačne a odborne zabezpečovať zasadnutia pracovných, správnych a technických riadiacich orgánov týchto organizácií konaných v SR.
- Aktívne sa podieľať na práci týchto orgánov a skupín. Ide o priebežný proces, ktorý si vyžiada zabezpečovanie slovenských expertov v organizačnej aj finančnej rovine.

Orgány, ktoré môžu určovať a uskutočniť činnosti CENU:

- Valné zhromaždenie
- Administratívna rada

Orgány zabezpečujúce infraštruktúru pre pracovné aktivity CEN:

- Technické komisie (TC)
- Pracovné skupiny (WG)

Ciele

CEN, ako integrovaný systém pre európsku normalizáciu, má za cieľ:

- podporiť dosiahnutie jednotného európskeho trhu,
- zvýšiť konkurencieschopnosť európskych účastníkov v celkovom obchode,
- podporovať európsku ekonomiku a sociálny blahobyt občanov Európy,
- zabezpečiť čo najefektívnejší vstup Európy do medzinárodných normalizačných aktivít a do medzinárodnej spolupráce

prostredníctvom zabezpečenia noriem, technických špecifikácií a príbuzných činností potrebných pre zainteresované strany v Európe, pracujúc po boku CENELEC a ETSI na dosiahnutie všetkých potrieb sektorového trhu.

Výhľady a úlohy

Strategický plán CENU do roku 2010 schválilo Valné zhromaždenie rozhodnutím v októbri 1999. Jeho obsah je zhrnutý v nasledujúcom texte.

Výhľadom CENU je byť:

- ohniskom v európskej normalizácii, prispievať k celkovej európskej konkurencie schopnosti a sociálnemu blahobytu občanov,
- prvotriednou organizáciou v Európe, ktorá vypracováva normy a špecifikácie.

Úlohou CENU je podporovať európsku ekonomiku, sociálny blahobyt občanov Európy a životné prostredie, pomocou:

- poskytovania výkonnej infraštruktúry zainteresovaným stranám na vypracovanie, udržiavanie a distribúciu súvisiacich sérií noriem a špecifikácií,
- flexibilného zosúladenia potrieb obchodu a spoločenských potrieb,
- vhodných odkazov na legislatívu,
- slúžiť ako základ na posudzovanie zhody,
- založenia na základe otvorenosti, transparentnosti, konsenzu a súvislosti,
- ponúkaniu produktov a služieb týkajúcich sa priamo alebo nepriamo noriem a ich používania, normalizácie a príbuzných oblastí.

Zásady a princípy

Zásady:

- otvorenosť
- transparentnosť
- konsenzus
- súvislosť/zhodnosť (na európskej a národnej úrovni)
- národný záväzok

Princípy:

- účasť na rozvoji normalizácie účasťou národných delegátov a iných oprávnených európskych delegátov,
- verejné prerokovanie cez národné normalizačné orgány,
- formálne hlasovanie k zlepšeniu noriem cez národné normalizačné orgány,
- vytváranie dokumentov v optimálnom časovom rozvrhnutí v závislosti od určitého sektoru/trhu,
- standstill* (pozastavenie práce na národnej úrovni a nezačatie novej práce) na vypracovaní národných noriem počas vývoja novej EN,
- povinné zavedenie EN na národnej úrovni (publikovaním a rušením),
- pravidelné udržiavanie,
- úzka spolupráca s ISO (Viedenská dohoda) a s CENELEC a ETSI aby sa zabránilo rozporom a duplicitě,
- záväzok pre dohody pracovných stretnutí CEN byť otvorenými pre zainteresované strany (bez obmedzenia na európske národy).

*** Pozastavenie práce na normalizačnej úlohe na národnej úrovni a nezačatie novej (Standstill)**

Pozastavenie normalizačnej úlohy na národnej úrovni a nezačatie novej (Standstill) je povinnosťou národného člena CEN v prípade, že na európskej úrovni sa začne práca na normalizačnej úlohe s rovnakým predmetom normy.

Pozastavenie práce

- trvá od začiatku práce na novej norme, počas celej jej platnosti až do jej zrušenia alebo nahradenia (s výnimkou zrušenia pozastavenia práce technickou radou);
- platí pre individuálny normalizačný projekt, t.j. pracovnú položku (WI) prijatú technickou radou (BT) s jasne definovaným predmetom normy;
- začína od dátumu stanoveného technickou radou alebo ak ho BT nestanoví
 - v prípade postupu PQ od dátumu začatia postupu PQ riadiacim strediskom CEN;
 - v prípade iných normalizačných úloh pozastavenie práce začína od dátumu zasadnutia TC, subkomisie alebo pracovnej skupiny, na ktorom práca na úlohe začína; dátum musí TC, SC alebo WG oznámiť riadiacemu stredisku;
 - v prípade pracovnej položky iniciovanej asociovanou organizáciou (napr. ECISS, AECMA), pozastavenie práce začína od dátumu, keď bola nová úloha oznámená podľa Informačného postupu CEN/CENELEC.

Pozastavenie práce sa nevzťahuje na technickú špecifikáciu (TS) s výnimkou TS vypracovávanej na základe mandátu.

Pozastavenie práce podľa smernice 98/34/ES (mandátové úlohy) začína dátumom, keď BT v zmysle mandátu oficiálne predloží pracovné položky a cieľové dátumy.

Pozastavenie práce sa neporuší ak

- národný člen vydá normu do 3 mesiacov od začiatku pozastavenia, ktorú už predtým schválil;
- národný člen vydá normu bez zmeny preberajúcu normu ISO v oblasti, kde ešte neexistuje EN (túto skutočnosť musí oznámiť BT).

Problém ohrozenia bezpečnosti a zdravia, vyžadujúci urýchlené konanie

Ak sa počas platnosti pozastavenia práce národný člen stretne s problémom, ktorý si vyžaduje urýchlené konanie, členom BT a CMC musí okamžite predložiť návrh na vypracovanie alebo zmenu EN, a súčasne ho predložiť na verejné pripomienkovanie vo svojej krajine.

Postup sa musí dokončiť čo možno najrýchlejšie. V každom prípade do štyroch mesiacov od dátumu doručenia prvého návrhu BT. Je možné požiadať o úľavu z pozastavenia práce. Žiadosť posielajú SÚTN príslušnej TC s kópiou na CMC. Národná norma vydaná na základe úľavy o pozastavení práce sa musí poslať do CMC. BT alebo TC zvyčajne povolí úľavu z pozastavenia práce na zmenu normy, okrem mandátových úloh.

Odborný referent sleduje položky WI podľa Programu prác v CEN (Work Programme) vo zverených TC. Prípadnú žiadosť o udelenie úľavy prerokuje s príslušnou TK.

Služby a produkty

Súvisiace série noriem a špecifikácií:

- infraštruktúra a procesy (postupy, informačné kanály a štruktúra) pre tvorbu noriem a špecifikácií,
- konečné výrobky procesu:
- normatívne dokumenty ako sú EN a CEN/TS (technické správy CEN),
- iné dokumenty (ako CWA – dohoda pracovného stretnutia CEN) a dokumenty informatívneho charakteru a dokumenty na odovzdanie znalostí (ako CEN Report – správa CEN).

Druhy publikácií CEN:

Európska norma (European standard - EN)

základný normalizačný dokument CEN, ktorý je člen CEN povinný prevziať na národnej úrovni a zrušiť normy, ktoré sú s ním v rozpore; jeho používanie je nezáväzná; platnosť nie je obmedzená, aktuálnosť sa preveruje po piatich rokoch

Technická špecifikácia (Technical Specification - TS)

normatívny dokument v rýchlo sa vyvíjajúcich oblastiach, nie je povinnosť prevziať ho na národnej úrovni, ale musí sa oznámiť jeho existencia; platnosť je najviac šesť rokov; pri prevzatí na národnú úroveň nie je potrebné rušiť normy, ktoré sú s ním v rozpore

Technická správa (Technical report - TR)

dokument informatívneho charakteru na poskytnutie poznatkov v danej oblasti; nie je povinnosť prevziať ho na národnej úrovni; nemá obmedzenú dobu platnosti

Predbežná európska norma (European prestandard - ENV)

dokument, ktorý má postavenie možnej budúcej normy; je určený na dočasné použitie v oblastiach s rýchlym vývojom alebo tam, kde sa objavila potreba na rýchle poskytnutie potrebného návodu; nie je povinnosť prevziať ju na národnej úrovni, ale musí sa oznámiť jej vydanie v CEN; ENV má platnosť tri roky, do tej doby sa musí rozhodnúť o ďalšom postupe s ňou; kategória ENV bude zrušená a nahradená dokumentmi TS alebo TR

Dohoda pracovného stretnutia CEN (CEN Workshop Agreement - CWA)

dohoda dosiahnutá na základe konsenzu počas rokovania otvoreného pracovného stretnutia, do ktorého majú neobmedzený prístup subjekty, ktoré majú o to záujem (nevypracováva sa v CEN/TC); na národnej úrovni nie je povinnosť prevziať ju ale iba oznámiť jej existenciu; po troch rokoch sa CWA podrobuje preverke

Návod CEN (CEN Guide)

dokument poskytujúci informáciu o pravidlách normalizácie a poskytujúci návod na tvorbu normalizačných dokumentov

Príbuzné produkty a služby

- informácie a školenia o európskej normalizácii a európskych normách a príbuzných oblastiach (napr. o novom prístupe, globálnom prístupe) vydávaním publikácií a skutočňovaním konferencií,
- posudzovanie zhody a značka Keymark a iné certifikačné značky,
- asistenčné služby týkajúce sa normalizácie, posudzovania zhody, kvality, metrológie a pod. (v spolupráci so špecializovanými organizáciami v tejto oblasti), najmä pre krajiny Strednej a Východnej Európy,
- katalógy, pracovné programy, brožúrky, CD.

Podpora politiky Európskej únie (EU) a Európskeho združenia voľného obchodu (EFTA) (EZVO)

CEN podporuje politiku EU a EFTA v oblasti voľného obchodu, bezpečnosti zamestnanca a spotrebiteľa, ochrany životného prostredia, využitia zdrojov a vývoja programov, verejného obstarávania a iných oblastiach.

Keď sekretariát Európskej komisie (EC) a sekretariát EFTA požiada európske normalizačné organizácie o vypracovanie noriem na podporu ich politiky, potom im udelia mandáty, ktoré poskytnú podporu a presadia opatrenie o pozastavení prác na národnej úrovni (standstill).

Mandáty sú tiež uvedené v obsahu programu o politike európskeho priemyslu (napr. v IT oblasti) alebo v oblasti verejného obstarávania, najmä v takzvanom „vybranom sektore“ (voda, energia, doprava, informačné technológie).

Spolupráca medzi európskou a medzinárodnou normalizáciou

Politikou CEN v normalizačnej spolupráci na európskej a medzinárodnej úrovni je

- Zaisťiť, že prioritou je kdekoľvek zabezpečiť príslušnú spoluprácu s ISO a že medzinárodné normy zodpovedajú požiadavkám európskej legislatívy a obchodu,
- Zaisťiť európsku platformu na dosiahnutie súvisiacej pozície hodiacej sa na medzinárodnej úrovni napr. WTO, OECD, TABD.
- Ďalšie rozšírenie Viedenskej dohody s ISO alebo iná rovnocenná dohoda.
- Dosiahnuť súvislosť medzi európskymi normalizačnými výstupmi a výstupmi z CENELEC a ETSI, a legislatívnymi požiadavkami EC/EFTA.
- Rozvinúť spoluprácu s ďalšími regionálnymi normalizačnými orgánmi a s rozvojovými krajinami tiež mimo Európy.

2.1.2. CENELEC

CENELEC je Európska komisia pre normalizáciu v elektrotechnickej oblasti.

Vznikla v roku 1973 jako nezisková organizácia a riadi sa belgickým právom. Má sídlo v Bruseli.

Úlohou CENELEC je pripravovať sústavu elektrotechnických noriem, ktoré definujú podmienky pre vstup elektrotechnických výrobkov na európsky trh.

Pre CENELEC pracuje 35 000 odborných expertov z 22 európskych krajín, ktorí sa podieľajú na tvorbe noriem pre európsky obchod.

CENELEC má 28 riadnych členov (sú to NNO z 28 európskych krajín) a 7 afilovaných členov (NNO, krajín ktoré sa chcú stať plnoprávnymi členmi). Ďalej má uzatvorené dohody o spolupráci s mnohými organizáciami. Medzi spolupracujúce organizácie patrí aj NORMAME.

Štruktúra CENELEC

Valné zhromaždenie CENELEC (CENELEC/AG) je najvyšším riadiacim orgánom v CENELEC. Má konečnú zodpovednosť za všetky rozhodnutia a skladá sa z členov národných komisií.

CENELEC/CA sa skladá z funkcionárov vedených predsedom, dohliada na prácu vykonávanú podľa rozhodnutí valného zhromaždenia.

Technická rada CENELEC (CENELEC/BT) dozerá na prácu technických orgánov, ktorými sú technické komisie, subkomisie a pracovné skupiny. Je to BT vytvorené zostálych delegátov z každého národného výboru, ktoré rozhoduje o raifikácii návrhov noriem podľa nrodného hlasovania.

ELSECOM – Európsky elektrotechnický sektorový výbor pre skúšanie a certifikáciu koordinuje certifikačné dohody CENELEC, nazývané dohody o vzájomnom uznávaní (MRA).

2.1.3. ETSI

ETSI je európska organizácia pracujúca v oblasti telekomunikácií.

2.1.4. Mandátny proces

Mandáty môžu vzniknúť z rôznych zdrojov, ktoré „spustia“ mandátny proces na úrovni Európskej komisie (EC) a/alebo na sekretariáte Európskeho združenia voľného obchodu (EFTA) a možno ich považovať za jeden z možných spôsobov zahájenia kľúčového procesu normalizácie.

Podporovanie určitej technológie, otázok životného prostredia, ochrany/ bezpečnosti spotrebiteľa, požiadaviek priemyslu, harmonizácie národnej legislatívy, smerníc Európskej únie (EÚ), označovania CE, výsledku „programovacích mandátov“ .. možno považovať za potenciálne zdroje mandátneho procesu.

Každý zdroj, ktorý spúšťa mandátny proces, má spoločný cieľ normalizovať niektorý aspekt ich existencie v záujme prelomenia bariér obchodu v rámci Európy.

Tieto „spúšťacie“ aktivity môže urýchliť vonkajšia zainteresovaná strana (ako napr. európske normalizačné orgány, atď. ..) alebo samotná EC v závislosti od individuálnych okolností každého zdroja, napr. integrita trhu EÚ: možno požadovať, aby normy podporovali pracovné aspekty smernice EÚ alebo aby sa odstránili bariéry obchodu, naštartovali nové aktivity: napr. v kontexte programu výskumu a vývoja (VaV).

Príprava a schvaľovanie mandátu v EC a/alebo na sekretariáte EFTA

Za prípravu mandátov zodpovedá EC a EFTA.

Akonáhle EC uzná „spúšťaciu aktivitu“, vykoná sa prieskum trhu na vyhodnotenie rozdielnych dôsledkov, ktoré by mandát na normalizačnú prácu mal na európsky trh a celosvetový trh.

Na základe výsledku tejto štúdie EC a/alebo sekretariát EFTA rozhodne, ktorý druh mandátu EC a/alebo sekretariát EFTA je(sú) ochotný(i) predložiť európskej(ým) normalizačnej(ým) organizácii(am).

EC a/alebo sekretariát EFTA môže požadovať rôzne druhy „mandátov“ pre normalizačnú(é) organizáciu(e):

- „programovací“ mandát, ktorý sa predloží jednej alebo viacerým európskym normalizačným organizáciám, z ktorého späťne musí vzniknúť návrh normalizačného programu;
- „normalizačný“ mandát, ktorý sa predloží jednej alebo viacerým európskym normalizačným organizáciám, aby sa splnili vyjadrené normalizačné potreby zdrojov (ako napr. výsledok „programovacieho“ mandátu);
- niekedy mandát bude kombináciou jednak programovacej a jednak normalizačnej úlohy.

Príslušné oddelenia EC následne vypracujú koncept mandátu. Čo najpresnejšie by mal vyjadrovať, čo sa požaduje od normalizačných organizácií a právneho systému, v rámci ktorého sa majú normy predkladať. Mandát môže taktiež predpisovať, aby sa s určitými aspektmi zaoberala legislatíva Európskej únie a teda nie sú predmetom normalizácie v rámci mandátu.

Pri vypracovaní konceptu mandátu EC a/alebo sekretariát EFTA prechádzajú fázou konzultácií, na ktorej sa všetky zúčastnené strany v rámci EC ako napr. Generálne predstavenstvá (DG) a iné možné vonkajšie strany ako napr. systém CEN, vo všeobecnosti riadiace stredisko CEN (CMC) (ktorí môžu konzultovať s technickými orgánmi z príslušného sektoru) spoja, aby sa dopracovali k neformálnemu konsenzu v súvislosti s mandátom.

POZNÁMKA: Ak sa použijú programy práce ako referenčné dokumenty, načrtnutie mandátu by nemalo spôsobovať problémy. Avšak v špecifických prípadoch by bola užitočná kontaktná osoba (neúradník) pri európskych normalizačných organizáciách, ktorá by zabezpečovala správnu koordináciu.

Stále výbory, ktoré zodpovedajú za záujmy určitého sektoru, budú taktiež slúžiť ako poradcovia o navrhnutom mandáte.

EC predloží tento navrhnutý návrh mandátu výboru 98/34 EC (alebo Technické bariéry obchodu (TBT) – Výbor na úrovni EFTA) na odporúčenie.

POZNÁMKA: Konzultácia Výboru 98/34 nie je púhou formalitou ale je zásadná z viacerých dôvodov. Systém, v rámci ktorého sa musia vyvíjať európske normy (EN) a predovšetkým harmonizované normy, musí odrážať konsenzus národných orgánov.

Konzultácia Výboru 98/34 zahŕňa mnohé konzultácie s orgánmi sektoru na národnej úrovni. Dohody o podmienkach mandátu preto predstavujú pevný základ, na ktorom možno vyvíjať normy.

Rozhodnutia o mandáte prijíma výbor EC / EFTA na základe rád, ktoré poskytne Výbor 98/34 a TBT.

Ak mandát vyžaduje prácu európskych normalizačných organizácií (CEN, CENELEC, ETSI), toto je to pravé štádium, v ktorom sú tieto oficiálne informované o mandáte.

Prijatie a plnenie mandátu CEN-om

Akonáhle je mandát oficiálne odoslaný do CMC, s „mandátom“ sú oboznámené všetky zainteresované strany, ktoré by mohli mať informácie v súvislosti so stanoviskom, ktoré CEN ako celok, predloží EC a/alebo EFTA.

Tieto zainteresované strany zahŕňajú Manažéra projektu CMC a technický(é) výbor(y) CEN (TC)), ktorý(é) je(sú) držiteľom(mi) expertízy v predmete, ktorý zahŕňa mandát.

Návrh zdokumentovaný s odporúčaním zainteresovaných strán, sa predloží poštou technickej rade (TB) CEN, pričom sa hľadá súhlas medzi členmi CEN-u , aby EC a/alebo EFTA mohla predložiť mandát a následné zaviazanie sa zdrojov systému CEN na plnenie požiadaviek mandátu.

2.1.5. Rozhodujúce body

CEN prerokovanie (CEN Enquiry)

Špecifikovať vypracovanie a distribúciu pracovného dokumentu na preskúmanie CEN-om. Získať a spracovať národné pripomienky. Rozoslať výsledok prieskumu a pripraviť záverečný návrh návrhu európskej normy (prEN).

Nasledovný postup sa týka technických výborov (TC) CEN-u, vydavateľského výboru, národných členov CEN, konzultantov CEN, Comité de Lecture (CDL) a riadiaceho centra CEN-u (CMC).

1. Keď tajomník TC a vydavateľský výbor dokončia pracovný dokument, tajomník TC odošle pracovný dokument e-mailom alebo e-TRANSom v príslušnom jazyku (EN norma sa vypracováva v troch jazykových verziách: anglickej, francúzskej a nemeckej) do CMC a ako kópiu (CC) do AFNOR a DIN na skontrolovanie návrhu, či je vhodný na prekladanie, v dvoch elektronických formátoch, jeden revidovateľný v jednom z odsúhlasených elektronických formátov a jeden nerevidovateľný (.pdf) spolu so skompletizovaným elektronickým „prenosovým upozornením“ (etapa 40) a súborom obrázkov.

Ak referenčná verzia nie je v anglickom jazyku, treba poslať kópiu do BSI namiesto do DIN alebo AFNOR.

2. CMC prekontroluje, či celá dokumentácia a elektronické súbory boli dodané a či príslušné informácie boli poskytnuté podľa „prenosového upozornenia“.

3. CMC prideli prEN číslo, pošle elektronické dokumenty cez e-mail alebo e-TRANS dvom príslušným NNO na preklad dvoch chýbajúcich jazykových verzií a upovedomí o tom všetkých členov TB.

4. Príslušné NNO pripraví preklady a vráti ich cez e-mail alebo e-TRANS do CMC v rámci špecifikovaného časového harmonogramu (bežne 8 týždňov). Ak nie sú preklady k dispozícii, príslušné NNO dodajú minimálne preklad titulov.

5. Po prijatí prekladov alebo okamžite po uplynutí časovej lehoty CMC odošle prEN v dostupných jazykových verziách národným členom CEN-u, kolegom, pridruženým členom, ISO, EC, sekretariátu EFTA, predsedovi TC, tajomníkovi TC a ak treba, konzultantom CEN-u (etapa 41).

Ak chýbajú verzie, CMC rozošle oficiálne titulné strany chýbajúcich verzií spolu s existujúcimi verziami. Chýbajúca(e) verzia(e) návrhu normy sa rozošle(ú), akonáhle bude(ú) k dispozícii. Národný člen CEN musí začiatok prerokovania zverejniť. PrEN je pre záujemcov sprístupnená v predajni SÚTN alebo na internete (pre spracovateľa úlohy medzinárodnej spolupráce).

Pripomienky a návrhy k prEN môže dávať ktokoľvek.

Spracovateľ úlohy (medzinárodnej) normalizačnej spolupráce a členovia technických komisií (TK) majú prEN sprístupnenú (na heslo) na internete (na stránke SÚTN).

Spracovateľ na základe pripomienok z TK aj mimo TK spracuje národné stanovisko, ktoré má byť konsenzom zúčastnených strán. Zamietnutie pripomienok sa musí zdôvodniť. Po spracovaní stanoviska ho nechá spracovateľ odsúhlasiť členom TK.

národné stanovisko je stanovisko technickej komisie, subkomisie, spracovateľa úlohy normalizačnej spolupráce s CEN/CENELEC alebo s ISO/IEC alebo odborného referenta k dokumentu medzinárodnej alebo európskej normalizačnej organizácie, ku ktorému sa dospelo spravidla dohodou a ktoré uplatňuje národný normalizačný orgán prostredníctvom hlasovania alebo účasti jeho delegáta na zasadaní technického grémia medzinárodnej alebo európskej normalizačnej organizácie.

V etape verejného prerokovania technická komisia, subkomisia, spracovateľ úlohy normalizačnej spolupráce s CEN/CENELEC alebo ISO/IEC alebo odborný referent vypracúva národné stanovisko aj na základe pripomienok verejnosti.

Ak by nedošlo k dohode všetkých zúčastnených strán o národnom stanovisku, toto sa odhlasuje v TK (alebo subkomisii), pričom ho musia odsúhlasiť najmenej 2/3 hlasujúcich členov TK.

Na európskej normalizačnej scéne národné stanovisko prezentuje národný normalizačný orgán spravidla prostredníctvom hlasovania jeho sekretariátu alebo vyslaním delegáta na zasadanie TC/SC.

Národní členovia CEN-u a, ak treba, konzultanti CEN-u (a iní) uvedú svoje pripomienky na dotazníku CEN-u.

6. Národní členovia CEN- u, ak treba, konzultanti CEN-u vrátia svoje pripomienky, pričom použijú „formulár na pripomienkovanie CEN-u“ tajomníkovi TC v rámci predpísanej šesťmesačnej lehoty.

a. Po uplynutí lehoty návratu dotazníku CEN-u tajomník TC potvrdí v priebehu dvojmesačnej lehoty „správu o prerokovaní CEN-u členov CEN-u o návrhu európskej normy prEN...“ a „tabuľku pripomienok“ (etapa 46).

b. Tajomník TC rozošle „Správu o prerokovaní CEN-u“ a „tabuľku pripomienok“ členom TC a do CMC.

c. Každá pripomienka, ktorá sa nachádza v dotazníku CEN-u, bez ohľadu na to, či jednotlivé krajiny vyjadrili kladný všeobecný názor na návrh, sa preanalyzuje a vyhodnotí a prijme sa rozhodnutie. Toto sa môže uskutočniť na schôdzi TC o riešení pripomienok alebo TC môže žiadať WG (pracovné skupiny) alebo ad hoc skupinu, aby prešetrila pripomienky.

d. Tajomník TC pripraví „tabuľku rozhodnutí“ a formálne písomné návrhy schôdze a rozošle tieto dokumenty spolu s revidovaným návrhom do TC na konečné rozhodovanie, ktoré predchádza formálnemu schvaľovaniu a do CMC a iným určeným stranám na informáciu.

e. Po prijatí rezolúcie TC rozhodne o jednej z nasledovných alternatív:

7. predložiť opravenú verziu prEN na oficiálne schválenie (pozri postup „oficiálne hlasovanie“)

8. predložiť druhý dotazník o prEN (naspäť k 1)

9. pripraviť CEN/TS
10. prerušiť prácu.

K návrhu prEN môžu NNO predložiť žiadosť o odchýlky (odchýlka A, odchýlka B) alebo o osobitné národné podmienky.

Odchýlka A (A-deviation)

Odchýlka A sa uplatňuje vtedy, keď je text EN v rozpore s národnou legislatívou; zmena legislatívy je mimo kompetencie SÚTN.

Žiadosť o odchýlku A je možné uplatniť v etapách

- návrhu novej práce (new work proposal);
- pripomienkovania návrhu normy v technickej komisii;
- postupu prvotného/aktualizačného dotazníka (PQ/UQ);
- prerokovania (posledná možnosť).

V etapách návrhu novej práce a pripomienkovania v technickej komisii je podanie žiadosti najvhodnejšie; text návrhu sa môže prípadne upraviť, tak aby sa rozpor odstránil.

Odchýlka A je platná, kým sa neupraví národná legislatíva.

Žiadosť o odchýlku A musí obsahovať

- označenie národného právneho predpisu a opis rozpornej požiadavky v porovnaní s návrhom EN;
- kópiu zodpovedajúcej časti národného právneho predpisu;
- pracovné položky z plánu prác, ktorých sa žiadosť o odchýlku týka;
- konkrétne články návrhu normy, ktorých sa žiadosť o odchýlku týka.

Technická komisia žiadosť posúdi. Poskytnutie odchýlky A sa odsúhlasí uznesením komisie a potom sa vypracuje príslušná informatívna príloha.

Odchýlka B (B-deviation)

Národná odchýlka od harmonizovaného dokumentu z dôvodov osobitných technických požiadaviek povolená na určenú prechodnú dobu.

Osobitné národné podmienky (Special national conditions)

Národné charakteristiky alebo prax, ktoré nemôžu byť zmenené ani počas dlhého obdobia napr. podnebie, spôsob elektrického uzemnenia; sú súčasťou EN.

Žiadosť o ich zapracovanie do normy sa predkladá najneskôr v etape prerokovania normy. Vhodnejšie je predložiť ich skôr. Netvorí prílohu normy, ale sú zapracované priamo do normy.

Ukončenie a implementácia európskych noriem

Špecifikovať aktivity, ktoré sa požadujú na prípravu definitívneho textu európskej normy (EN) a rozoslať ju národných členom CEN-u a iným. Po prijatí ratifikovanej EN národní členovia CEN-u zapracujú EN v súlade so smernicami. Nasledovný postup platí pre národných členov CEN-u, riadiace stredisko CEN-u (CMC) a technické výbory (TC) CEN-u.

1. po prijatí pozitívneho výsledku oficiálneho hlasovania CMC po konzultácii s tajomníkom TC zapracuje vydateľské opravy v referenčnej jazykovej verzii. POZNÁMKA: Presne

mesiac po cirkulácii správy o hlasovaní, pričom je uvedené, že výsledok je „odsúhlasený“, sa považuje text za ratifikovaný (dor = dátum ratifikácie).

2. V priebehu 5 týždňov od prijatia pozitívneho oficiálneho hlasovania CMC zašle „stabilnú“ a schválenú verziu v referenčnom jazyku (bez oficiálnych titulných strán) do AFNOR a DIN na preklad a do BSI na informáciu.

3. dva príslušné NNO aktualizujú preklady a vrátia ich do CMC v priebehu 4 týždňov.

4. CMC rozošle definitívny text alebo minimálne oficiálne titulné strany v prípade chýbajúcich verzií schválenej európskej normy (EN) národným členom CEN-u (dav – dátum dostupnosti) spolu s formulárom H a formulárom I. Ak chýba(ú) jazyková(é) verzia(e), CMC rozošle túto(tieto) verziu(e), akonáhle ju(ich) bude mať k dispozícii.

5. Národný člen CEN-u oznámi existenciu EN na národnej úrovni (doa – dátum oznámenia).

6. Národný člen CEN-u implementuje EN na národnej úrovni (etapa 73) tým, že prideli EN štatút národnej normy:

- buď publikovaním identického textu alebo súhlasom (dop – dátum publikovania)
- a odvolaním akýchkoľvek národných noriem, ktoré sú v rozpore s EN (dow – dátum zrušenia)

7. Národný člen CEN-u skompletizuje a vráti formulár I a formulár H v prípade prekladu do národného jazyka do CMC na registráciu do databázy CEN-u.

Notifikácia pôvodných STN

Pri tvorbe pôvodných STN (STN, ktoré neobsahujú EN, ISO, IEC alebo EN ISO normy) po vstupe SR do medzinárodných normalizačných organizácií, musí NNO požiadať CEN o notifikáciu.

Predmetom notifikácie sú všetky úlohy zaradené do plánu tvorby slovenských technických noriem, ktoré nie sú identické alebo ekvivalentné s medzinárodnými alebo európskymi normami.

To znamená, že notifikovať je nutné každý nový návrh národnej normy (aj zmenu alebo revíziu), ale i úlohu, ktorá preberá iba časť medzinárodnej normy alebo pridáva k nej národnú prílohu. V notifikácii je potrebné uviesť, či bude úloha

- novou národnou normou;
- zmenou národnej normy;
- revíziou národnej normy;
- súvisieť s medzinárodnou normou.

Na tú istú normalizačnú úlohu môžu byť aj dve notifikácie.

Prvá notifikácia sa posielala do CMC v čase, keď bola úloha zaradená do plánu technickej normalizácie.

Druhá notifikácia sa posielala do CMC iba v prípade, ak došlo k výrazným zmenám v obsahu budúcej normy v porovnaní s prvou notifikáciou.

Notifikácia sa podáva na notifikačnom formulári (Notification Sheet).

Aké sú obchodné výhody noriem?

Obchodné výhody noriem možno zhrnúť do skupín so štyrmi všeobecnými titulmi:

Regulácia

Finančne efektívna zhoda
Záruka pre spotrebiteľov
Zníženie záruky výrobku
Zvládnutie rizika
Vedenie

Optimalizácia nákladov

Znížené operačné náklady
Vzájomná prevádzkyschopnosť výrobu/procesu
Flexibilita v dodávateľskom reťazci
Systémy najlepšej praxe a riadenia

Zvýšenie výnosov na najvyššiu mieru

Zvýšenie rýchlosti uvedenia na trh
Priятие výrobku
Riadenie životnosti výrobku

Šance obchodu

Vývoj nových trhov a následného odbytu
Ovplyvnenie zmeny technológie
Ovplyvnenie priemyselnej evolúcie
Štruktúra regionálnej / medzinárodnej konkurencie

Náklady

Znížené operačné náklady

Výrobky, ktoré zodpovedajú stanovenej norme, sú schopné preukázať kvalitu a spoľahlivosť, ktorá spätne vyvoláva istotu a dôveru. Pri obstarávaní dielca, výrobku alebo služby kupujúci sa potrebuje len odvolať na príslušnú normu a nie skúmať predpisy rôznych dodávateľov a podnikať samostatné preverky kvality a výkonu.

Normy slúžia na zjednodušenie predpisov o výrobku, zníženie rôznych úspor z rozsahu, zníženie potrieb skladovania (JIT) a umožňujú jednoduchšiu údržbu a podporu. Výrobca normalizovaných výrobkov podobne si ušetrí úsilie špecifikovania výkonu výrobku a preukazovania spoľahlivosti. Stačí len preukázať zhodu s normou, čo možno vykonať vyhlásením zhody.

Vzájomná prevádzkyschopnosť výrobu/procesu

Normy sa vo zvýšenej miere vyvíjajú pre kompletný systém alebo spôsob, aby mohli všetky dielce trvalo pracovať spoločne. Typickým príkladom je voľné zloženie používané v PC počítačoch na princípe navrhovania a výroby podľa normy, možno zabezpečiť minimálne základnú úroveň vzájomnej prevádzkyschopnosti s výrobkami od iných výrobcov. Tým sa ušetrí opätovné navrhovanie výrobku na každý nový systém, s ktorým potrebuje fungovať. Dodržiavaním vzájomne prevádzkyschopných noriem sa zvyšuje potenciálny trh pre výrobok, pričom sa zvyšuje príležitosť profitovania z úspor z rozsahu. Vzájomne prepojené normy sa týkajú prípadov, kde výrobok závisí od jeho schopnosti sa fyzicky spojiť s inou časťou systému.

Flexibilita v dodávateľskom reťazci

Výrobcovia výrobkov, ktoré sa zhodujú s normami, majú pravdepodobne väčší výber dodávateľov (ktorých láka veľký trh normalizovaných komponentov) a ako takí budú profitovať z nižších nákladov odvodených z konkurencie dodávateľov a úspor z rozsahu.

Znalosť systémov najlepšej praxe a riadenia

Metodické normy a systémy riadenia uzákoňujú najlepšiu prax, čím umožňujú organizáciám využívanie poznatkov a skúseností expertov v riadení namiesto toho, aby sa potýkali s časom, nákladmi a neistotou vo vývoji svojich vlastných protokolov od samotného začiatku. Zaznamenávajú dokázané riešenia expertov, ktorí sa potýkali s podobnými problémami. Okrem zvyšovania vlastného výkonu a znižovania nákladov normy o postupoch napomáhajú komunikácii a rozširujú najlepšiu prax.

Výnosy a začlenenie na trh

Zvýšenie rýchlosti uvedenia na trh

Uvedením výrobku na trh, kde je už stanovená norma, sa často zrýchli jeho prijatie a umiestnenie na trhu. Tiež je jednoduchšie zamerať sa na rozdielne charakteristiky výrobku a získať prijatie nových charakteristík, ak výrobok spĺňa prijatú normu.

Prijatie výrobku

Často obchodovateľnosť výrobku kompletne závisí od zhody s miestnymi normami a nariadením vrátane zdravotníckych, bezpečnostných predpisov a predpisov na ochranu životného prostredia. Toto ovplyvňuje predovšetkým vstup na medzinárodné trhy, kde miestne nariadenia a/alebo normy musia byť splnené pred predajom na zahraničný trh.

Riadenie životnosti výrobku

Charakteristická životnosť nových výrobkov predstavuje vynález, zavedenie na trh a prijatie, rast, zrelosť a prípadné zamietnutie. V úvode ochrana duševného vlastníctva je pravdepodobne najdôležitejším záujmom organizácie, ktorá chce využiť nový výrobok. Avšak ako výrobok hľadá prijatie na väčšom trhu a svoje uplatnenie, využívanie noriem nadobúda čoraz väčší význam z hľadiska stratégie. Základné výkonnostné a bezpečnostné normy napomáhajú presvedčiť skorých klientov, aby prijali produkt. Ďalší rast pravdepodobne sprevádza znižovanie nákladov, čo zameria dôraz na normy na bežné navrhovanie výrobkov a normovaných dielcov.

Príležitosť

Vývoj nových trhov

Normy môžu napomôcť definovať návrh nového výrobku, zabezpečiť, aby bol kompatibilný s inými výrobkami na trhu a napomôcť uviesť nový výrobok na trh. Zhoda so známymi normami napomáha vytvoriť dôveryhodnosť nového výrobku. Vstup na nové trhy – buď národný, regionálny a/alebo medzinárodný – často závisí od splnenia určitých zdravotníckych, bezpečnostných alebo environmentálnych kritérií, ktoré môžu normy napomôcť preukázať. Po uvedení na trh normy pretrvávajú a napomáhajú zabezpečiť následný odbyt. Dodávatelia a trhy budujú dokola prijaté normy, ktoré im následne poskytujú bázu na ďalší vývoj noriem a technológií, čím prispievajú k dlhovekosti. V prípade progresívnych technológií zakomponovanie podrobných údajov o vlastnostiach nových materiálov, atď. do normy môže vytvoriť trh.

Vplyv zmeny technológie a priemyselnej evolúcie

V progresívnych priemyselných odvetviach, ktoré charakterizuje inovácia a spoločný vývoj technológie, treba sústavne vyvíjať normy. Tieto definujú nové výrobky tým, že špecifikujú kľúčové črty kompatibility, spoľahlivosti a kvality a poskytujú základ na vývoj doplňujúcich výrobkov a služieb, ktoré sú prepojené s hlavným výrobkom. Podobne normy môžu ovplyvniť

vývoj celého priemyslu, či sa jedná o rozdelený trh založený na vlastníckych normách a zákazkových výrobkoch alebo trh spočívajúci na normalizovaných veľkoobjemových výrobkoch s mnohými dodávateľmi vrátane dielčích trhov na združené výrobky a služby. Zabezpečenie vplyvu na vyvíjajúce sa technické normy môže vytvoriť hlavnú konkurenčnú prednosť.

Štruktúra regionálnej / medzinárodnej konkurencie

Trhy sú čoraz viac medzinárodné, pričom odrážajú globalizáciu svetovej ekonomiky. Regionálne a medzinárodné normy napomáhajú globalizácii tým, že ľahšie preniká do medzinárodných trhov, lebo spĺňa príslušnú normu. Normy zvyšujú vstup na trh a bránia bariéram v obchodovaní tým, že preukazujú splnenie miestnych požiadaviek. V podstate harmonizované normy zvyšujú príležitosť firiem, aby predávali medzinárodne.

Normy podporujúce reguláciu

Finančne efektívna zhoda

Mnohé normy súvisia s regulačnými požiadavkami a legislatívou. Z právneho hľadiska samotné normy neukladajú nijaké povinnosti ich dodržiavania. Avšak nariadenia smú umožniť „predpoklad zhody“ na výrobky, aby spĺňali určité normy. Toto umožňuje, aby regulácia bola jednoduchá a pritom zabezpečila, aby jednak normalizované a jednak inovačné výrobky preukazovali zhodu. Na niektorých trhoch sa nariadenia priamo odvolávajú na normy a zmluvné podmienky smú tiež trvať na súlade s normou. Súlad s normami umožňuje výrobcovi preukázať vhodnosť ich vlastnej technológie, čím im poskytuje väčšiu flexibilitu.

Záruka pre spotrebiteľov a zníženie záruky výrobku

Bezpečnostné a iné normy napomáhajú spotrebiteľom sa opätovne ubezpečiť, že výrobok je bezpečný, spoľahlivý a vysokokvalitný, hoci výrobca a samotný výrobok môže byť neznámy pre spotrebiteľov. Toto zvyšuje prijatie výrobku a celkový objem trhu. Ostatné normy majú podobný vplyv na dôveryhodnosť a prijateľnosť výrobku. Normy poskytujú spoločný jazyk pre jednotky a skúšobné metódy a prijaté komunikačné metódy, ktoré preukážu angažovanosť podniku v oblasti zdravotníckych, bezpečnostných a environmentálnych predpisov. Tým sa preukáže, že výrobok sa zhoduje s prijatými bezpečnostnými normami a iné normy môžu znížiť záruku za chyby výrobku.

Zvládnutie rizika

Normy môžu získať právne postavenie tým, že sa na ne odvolávame, priamo alebo nepriamo, v obchodných označeniach, zmluvách a nariadeniach. Predovšetkým normy s formálnym súhlasom sú privilegované dokumenty pre legislatívu, ktoré môžu obsahovať protikartelovú ochranu. Firmy môžu znížiť svoje riziko právnych žalôb vrátane konkurenčnej politiky použitím noriem.

Vedenie

Metodické normy napomáhajú definovať vnútorné postupy pre organizácie. Dodržiavanie takých noriem je často požiadavkou pri uzatváraní zmlúv predovšetkým v oblasti verejného sprostredkovania.

2.2. Medzinárodné normalizačné orgány

ISO spoločne s IEC (Medzinárodná elektrotechnická komisia) a ITU (Medzinárodná telekomunikačná spoločnosť) má vybudovaný spoločný strategický vzťah s WTO (Svetová obchodná organizácia) so spoločnými cieľmi na podporu voľného a uspokojujúceho globálneho obchodného systému.

2.2.1. ISO

ISO je Medzinárodná organizácia pre normalizáciu, bola založená v roku 1947. Má sídlo v Ženeve. ISO pokrýva normalizáciu všetkých oblastí okrem oblasti elektrotechniky. Cieľom ISO je podporovať vývoj normalizácie vo svete s úmyslom uľahčiť medzinárodnú výmenu tovarov a služieb. ISO je celosvetová federácia národných normalizačných orgánov. Výsledky technickej práce ISO sú publikované ako medzinárodné normy (označené ISO).

2.2.2. IEC

IEC je Medzinárodná elektrotechnická komisia zodpovedajúca za normalizáciu v oblasti elektrotechniky. Bola založená v roku 1906, má sídlo v Ženeve. Jej cieľom je podporovať vývoj medzinárodnej normalizácie na poli elektrotechniky a elektroniky. Technické komisie ISO a IEC vzájomne spolupracujú. Výsledkom technických prác ISO a IEC sú medzinárodné normy, technické správy alebo pokyny.

2.2.3. ITU

ITU je Medzinárodná telekomunikačná spoločnosť pracujúca v oblasti telekomunikácií.

2.3. Ako spolupracujú normalizačné organizácie

(Viedenská a Drážďanská dohoda)

Viedenská dohoda je dohoda medzi ISO a CEN o technickej spolupráci. Bola podpísaná v roku 1991 vo Viedni. Zabezpečuje, aby ISO a CEN mali vzájomný prospech zo svojich normalizačných prác. Je dôležitá takisto pre priemysel a ostatných užívateľov noriem. Zamedzuje duplicitu požiadaviek na regionálnej a medzinárodnej úrovni.

Drážďanská dohoda je dohoda medzi IEC a CENELEC o technickej spolupráci. Bola podpísaná v roku 1996 v Drážďanoch. Základom dohody je spoločné plánovanie nových prác a paralelné hlasovanie k návrhom noriem.

3. Normy a ich používanie

3.1. Definícia normy

Norma je dokument odsúhlasený konsenzom a schválený uznaným normalizačným orgánom. V Európe týmito uznávanými orgánmi sú CEN, CENELEC a ETSI. Tento dokument ustanovuje pravidlá, pokyny alebo charakteristiky výrobkov, znaky činností alebo výsledky činností. Jej úsilím je dosiahnuť optimálny stupeň požiadaviek trhu.

Existujú rôzne typy noriem: základné, terminologické, skúšobné, výrobkové, ...

Normy sa tvoria postupom nazývaným normalizácia za účasti (všetkých) zainteresovaných skupín.

Normy sú obrovským prínosom v mnohých aspektoch nášho života, hoci veľmi často tento prínos je neviditeľný. Je to vtedy, keď chýbajú normy a ich význam, ktorý prinášajú do domácností. Napríklad, ako zákazníci alebo používatelia výrobkov si čoskoro všimneme keď boli vyrobené nekvalitne, nevyhovujú, sú nekompatibilné s prístrojmi, ktoré už doma máme, sú nespoľahlivé alebo nebezpečné. Keď výrobky spĺňajú naše očakávania, potom máme tendenciu brať ich ako uznané. Zvyčajne si neuvedomujeme úlohu, ktorú zohrávajú normy vo zvyšovaní úrovne kvality, bezpečnosti, spoľahlivosti, výkonnosti a spôsobilosti zameniteľnosti - taktiež ako aj výhody ekonomických výdavkov. Európske normy sa vytvárajú na základe potrieb priemyslu, obchodu alebo potrieb širokej verejnosti.

3.2. Úloha noriem

Ako je už známe, smernice Nového prístupu neobsahujú informácie ako možno splniť alebo ako by mohli byť splnené základné požiadavky. Harmonizované normy určujú podrobné špecifikácie z hľadiska úloh týkajúcich sa praktického splnenia základných požiadaviek. Jedna norma nepokrýva všetky základné požiadavky jednej smernice. Jedna harmonizovaná norma môže určovať len jednu požiadavku alebo len vybrané základné požiadavky.

Harmonizovaná norma je dobrovoľná ale jej plnenie predstavuje predpoklad zhody so základnými požiadavkami určitej smernice.

3.3. Normy a SMEs

Záujem malých a stredných podnikateľov o aplikáciu noriem a ich podiel na normalizačnom procese

Vzrastá počet vydaní noriem medzi SMEs. Objavujú sa dve otázky : Prečo a ako?

Ak analyzujeme výsledky európskej siete výskumu malých podnikov, približne 60% SMEs súhlasí, že normy a normalizácia sú veľmi dôležitým prvkom, no predsa ich aplikácia zostáva pre SMEs problémom. Ak veľké spoločnosti majú vlastné ľudské a finančné zdroje pre aplikáciu vzťahných národných, európskych a medzinárodných noriem, úplne inak je to pri SMEs. Obe otázky požadujú vysvetlenie, prečo SMEs majú normy používať a ako ich aplikovať vo svojej štruktúre.

Prečo majú SMEs používať normy?

Pred skúmaním prínosu noriem a predovšetkým keď sú na ne zacielené SMEs, máme vychádzať zo skutočnosti, že vnímanie noriem a ich prínosu sú v európskych krajinách rôzne.

Rozdiel v ponímaní noriem SMEs vo vzťahu ku krajinám a aktivitám.

Hoci v prieskume KAN v roku 2000 50% SMEs deklarovalo používanie európskych noriem a 43% medzinárodných noriem, záujem o tieto v jednotlivých krajinách výrazne kolíše. V Írsku 90% SMEs reagujúc na prieskum európskej komisie súhlasili, že normy a normalizácia sú veľmi dôležitými prvkami, naopak v Nemecku s týmto súhlasilo len 40%. Rozdiely medzi krajinami existujú aj vo vzťahu k enviromentálnym normám. Použiteľná národná databáza pre ISO 14001 v niektorých krajinách ukazuje, že podiel certifikovaných SMEs kolíše od 80% vo Švajčiarsku po 36% a 25% vo Švédsku a Veľkej Británii. Iné rozdiely v záujme SMEs o normy závisia od ich aktivít. Dôležitosť tiež vyplýva z exportných aktivít a čím viac SMEs chce exportovať, tým je norma významnejšia. Príčinou závislosti na normách je potreba mať výrobok označený znakom CE. Značenie CE je pre európsky trh vizitkou (passportom) produktov a služieb a hovorí, že produkt spĺňa základné požiadavky vzťažnej Direktívy EC. Pre získanie tohto značenia výrobca musí prehlásiť „konformitu“ čiže zhodu svojho výrobku. Direktívy nového prístupu sú pomerne všeobecné a tak ani prehlásenie zhody nie je istotou ani pre výrobcu ani pre spotrebiteľa. V tomto zmysle, keďže normy sú robené v súhlase s direktívou, použitie noriem je ľahkou a bezpečnou cestou pre splnenie všetkých požiadaviek direktívy.

V súvislosti s tým použitie noriem môže byť veľkým prínosom pre všetkých, zvlášť pre SMEs.

3.4. Prínos noriem

Budeme sa venovať 3 typom noriem:

- normy výrobkov a služieb
- Normy pre manažérstvo kvality (QMS)
- enviromentálne normy

3.4.1. Normy výrobkov a služieb

Normy sú prínosom pre všetkých zúčastnených vrátane SMEs. Zmieňme viaceré z nich.

- Zjednodušenie vzrastajúceho spektra výrobkov a postupov ľudskom živote
- Rôznorodosť riadenia a efektívnosť využitia materiálov, energie a ľudských zdrojov
- Kompatibilita a schopnosť vzájomnej výmeny informácií
- Bezpečnosť, zdravie a ochrana života a prostredia
- Redukcia stupňa neistoty trhu
- Ochrana spotrebiteľa a záujmov spoločnosti
- Pružnosť použitia
- Zrušenie obchodných bariér
- Ochrana dodávateľa a užívateľa jasným definovaním požiadaviek v prípade verejného sporu (Direktíva 85/374/CEE)

Normy umožňujú malým a stredným podnikom primerane súťažiť s veľkými firmami, pretože ich aplikácia vytvára definované prostredie definovaných výrobkov. Použitie noriem pri medzioborovom obchode je základným a podmieňujúcim faktorom rozvoja medzinárodných kontaktov pre SMEs, priam rozhodujúcim. Asi jedna tretina všetkých SMEs hlási vzrast počtu medzinárodných obchodných kontaktov za posledných 5 rokov, od 30% pre mikrofirmy po 50% pre stredne veľké firmy. Význam použitia tých istých noriem ako u veľkých firiem je potvrdením vnímania konkurencie zo strany SMEs. Väčšina z nich súhlasí, že súťaž alebo konkurencia je primárne založená na kvalite služieb a produktov a cena je až tretím parametrom.

Hoci cena nie je hlavným parametrom súťaže, redukcia ceny nemôže byť opomenutá a musíme pripomenúť fakt, že dobré použitie noriem znižuje náklady na výrobu; a toto zníženie je výraznejšie, keď sa vzťahuje na systém riadenia kvality.

Táto redukcia nákladov sa vzťahuje na viaceré oblasti:

- menej kombinácii výrobkov/proces
- zníženie exportných rizík, pri dodávkach veľkým zákazníkom
- právna ochrana
- menej výkyvov
- vzostup efektívnosti

3.4.2. Normy pre manažérstvo kvality

Akokoľvek sú výhody použitia noriem známe, SMEs ich primárne používajú k uspokojeniu potrieb systému manažérstva kvality, pokiaľ nejaký majú. Systémy manažérstva kvality sú akosi tými pravidlami a podmienkami vytvorenými pre dosiahnutie kvality výrobku a služby a dnes je to stále viac manažérstvo kvality, ktoré zahŕňa viac a viac faktorov.

Výhody použitia systémov manažérstva kvality sú výrazné a početné možno ich zhrnúť nasledovne:

- môže byť drahý, ale sú spôsoby ako týmto nákladom vyhnúť organizáciou práce či kooperáciami
- účinnejší systém riadenia
- výrobky vyššej kvality – redukcia nákladov na opravu chybných výrobkov
- právna ochrana - plňte európske direktívy !
- podiel na viacerých trhov
- zhodnotenie image
- strategický nástroj vedúci k trvalému rozvoju

Spoločná sociálna zodpovednosť je novou významnou časťou súčasných systémov kvality. Táto časť noriem môže viesť k trvalým prínosom pre SMEs. Možno definovať 2 hlavné z nich. Prvým je vzrast lojálnosti zákazníka a druhým lepšie vzťahy s verejnými autoritami.

3.4.3. Enviromentálne normy

Enviromentálne normy hrajú čoraz väčší význam, keďže enviromentálne prípady sú v spoločnosti, kde klient je viacej občanom ako užívateľom, silne vnímané.

Predovšetkým a to z perspektívy veľkosti výrobcu, u SMEs vzrastá záujem o riadne systémy enviromentálneho manažérstva pod tlakom zákazníkov na trh použitím reťazcov predpisov (zvlášť takých ako je ISO 14001). Podľa rozličných súčasných zistení len 18% EMAS registrácií v EU sa vzťahuje k SMEs kolíšuc v závislosti od krajiny.

Empirické skúsenosti zo Španielska ilustrujú existenciu vzťahu medzi veľkosťou podniku a schopnosťami všeobecného systému enviromentálneho manažérstva. Teda len 4,2% podnikov s menej ako 50 zamestnancami má systém enviromentálneho manažérstva v porovnaní s 10 % a 16% týchto spoločností s 50 až 100 zamestnancami a 101 až 250 zamestnancami.

Všeobecne obchodná literatúra identifikuje mnohé prínosy pre tie SMEs, ktoré efektívne zaviedli systém enviromentálneho manažérstva. Tieto prínosy môžu byť rozdeľované vo vzťahu k ich vnútornému a vonkajšiemu pôvodu:

Vnútorné prínosy sa združujú do 3 hlavných podskupín:

- organizačné prínosy zásadne vychádzajú zo zlepšenia manažérstva kvality, zdokonalenia kvality enviromentálnych informácií v súlade s jestvujúcimi enviromentálnymi predpismi alebo zdokonalením týchto postupov.
- finančné prínosy ako sú úspory cien materiálov, energie, zmenšenie odpadov a efektívnosť, ktorých výsledkom je zlepšenie ekonomických výkonov.
- prínosy vlastným zamestnancom, ako je vzrast motivácie zamestnancov, ich morálnych skúseností a odborností či lepšie image firmy medzi zamestnancami.

Vonkajšie prínosy môžu byť zhrnuté do niekoľkých podskupín:

- komerčné prínosy ako sú nové obchodné príležitosti, zvýraznenie dodávateľského postavenia, jasný enviromentálny profil vyvolávajúci marketingovú výhodu alebo uspokojenie už existujúcich zákazníkov.
- enviromentálny prínos v zásade vyvolaný zvýšeným enviromentálnym výkonom, vzrastom energeticko-materiálnej účinnosti, recykláciou a redukciou odpadov.
- komunikačné prínosy ako sú pozitívne image u verejnosti, lepšie vzťahy so zákazníkmi, lepší prístup ku kapitálu u enviromentálne citlivých investorov, zlepšenie spolupráce a vzťahu z regulátormi trhu a administratívnymi úradmi, čo prispieva k zmenšeniu dozoru.

Zhrnutie

Prínos normalizácie leží predovšetkým v integrácii požiadaviek trhu a redukcii nákladov. Potenciál úspor sa dotýka dvoch oblastí - dosiahnutia požadovanej ekonomickej hladiny a zníženia vonkajších efektov (enviromentálne dopady).

SMEs používajúce normy sú:

- ziskovejšie
- získavajú užšie kontakty so širokoproduktovými firmami
- viac exportujú
- častejšie používajú systém manažérstva kvality
- sú pripravenejšie pre nové formy pohybu na trhu

Nepochopenie a neužívanie noriem môže byť veľmi drahé. Keďže ich aplikácia býva bázou pre kontrakty alebo exporty, ich ignorovanie môže malú firmu viesť k produkcii chybných výrobkov a následne k vážnym sporom. Normy môžu byť záťažou, ak SME nie je informovaný a chránený. Prirodzená tendencia mnohých mikropodnikov je ignorovať ich, kým

ich súťaž, klienti alebo authority neprinútia k zmene. Až poznanie, že nepoužívanie noriem môže SME vylúčiť z príležitostí na trhu vedie k poznaniu dennej nevyhnutnosti ich aplikácie.

3.5. Problémy so zavádzaním noriem v SMEs

Jedným z najväčších problémov vo vzťahom k normám a normalizácii sú zdroje informácií. Zdá sa, že najväčšie problémy majú firmy veľkosti 10 až 40 zamestnancov, tie menšie sa na tento problém nesústreďujú, tie väčšie sú viac štruktúrované a informované. Hoci SMEs považujú získavanie noriem za ľahké, získavanie úplného spektra informácií nie je jednoduché. Len 40% SMEs získava o normách dostatočne relevantné informácie. 55% mikropodnikov má s tým problémy. Všeobecne je s informáciami úplne spokojných približne 30% európskych podnikov. SMEs potrebujú byť o normách v ich špecializácii informované priebežne. 90% z nich volá po znížení cien noriem, 90 % z nich by chcelo informácie výrazne orientované na ich potreby, 83% by chcelo dostávať rešerše noriem a 81% by chcelo dostávať komentáre a doporučenia pre aplikáciu. 80% SMEs by uprednostnilo interpretáciu výrobné špecifických informácií od federácií, komôr a podobných organizácií, 70% preferuje federácie ako prvý zdroj informácií a menej ako 50% dopytovaných hľadá informácie primárne u národných normalizačných organizácií.

3.6. Aplikácie vo vnútri SMEs

Prvým problémom býva vedomie noremného nedostatku. Mikrospoločnosti používajú normy, keď sú tieto uložené právom alebo nariadením, ak ich vyžaduje klient, keď sú potrebné pre export, keď sú tlačene konkurenciou alebo keď ide o high-tech. To všetko sú vonkajšie vplyvy.

Hoci ceny noriem nie sú vysoké, cena zavedenia špecifických noriem, používanie vnútorných auditov, ešte externe verifikovaných, je výrazne vyššia.

NORMAPME, zástupca SMEs pre normalizáciu je názoru, že je potrebné viesť informačné kampane, trénovať expertov národných asociáciách, vydávať sektorové a národné technické príručky.

Nárast zavádzania noriem v SMEs a ich podiel na normalizačnom procese možno podporiť nasledovne:

- intenzívnymi informačnými kampaňami v tlači, webe, podnikateľských štruktúrach
- vydávaním adaptovaných noriem, príručiek dobrej praxe a manuálov
- účasťou expertov z malých podnikov v technických komisiách
- lekciami o normách a kvalite, technickou asistenciou a centrami kvality sektorov či regiónov

SMEs hrajú v normalizácii len malú úlohu. Iba výnimočne sú členmi pracovných skupín aspoň asociácie, preto v nich prirodzene dominujú veľké spoločnosti. Podľa štúdie DIN (2000) 52% spoločností považuje svoje členstvo za výhodu, 60% za skorý zdroj informácií a 48% ho vníma ako úsporu nákladov.

Národná úroveň

Členmi národných komisií bývajú veľké spoločnosti, vláda, univerzity, výskumné ústavy, spotrebiteľské organizácie, sektorálne asociácie SMEs, no veľmi zriedkavo SMEs.

Výhodou je pritom jednací jazyk a nízke cestovné náklady.

Európska úroveň

V európskych komisiách môžeme nájsť reprezentantov krajín, sektorov, asociácií SMEs a odborných poradcov. Sektorových reprezentantov tvoria veľké spoločnosti, profesné asociácie alebo sektorové asociácie SMEs. Hlavnou výhodou je silnejší vplyv a hlas SMEs a obrana ich záujmov.

4. Rýchlo sa rozvíjajúce normy

4.1. Potraviny a bezpečnosť (Food and Safety HACCP)

HACCP je systém riadenia bezpečnosti potravín. Analýzy a kontrola biologických a chemických a fyzikálnych rizík od výroby surovín, spracovania a manipulácie cez výrobu, distribúciu a spotrebu finálneho výrobku. HACCP je navrhnutý pre použitie vo všetkých segmentoch potravinárstva od pestovania po spotrebu.

4.2. Životné prostredie

Od 70-tych rokov je výroba vnímaná ako problém zaťažovania životného prostredia. Vzduch, voda i pôda sú znečistené, živočíšne druhy vymierajú, miznú tropické pralesy a výrazne ubúda surovinových zásob. Systém enviromentálneho manažmentu dáva spoločnostiam lepšiu pozíciu pri spĺňaní legislatívnych predpisov a direktív v tejto oblasti. Dôvody zavádzania systémov enviromentálneho manažérstva:

- enviromentálne povedomie v obchodnej komunite vzrastá
- je nepochopením názor, že enviromentálny prístup je ťažký a nákladný
- dobre riadenie enviromentálnych rizík môže znamenať zníženie poistného a redukovať riziko zodpovednosti za škody
- banky tiež vnímajú firmy z tohto hľadiska
- vlády očakávajú od spoločností, ktoré pre ne pracujú, aplikáciu legislatívy a oficiálnych stanovísk vo veci životného prostredia
- nové trhy sú často dobíjané tzv. „zelenými produktmi“

V 90-tych rokoch niektoré krajiny vyvinuli národné normy pre systémy enviromentálneho manažérstva porovnateľné s normami manažérstva kvality. Na základe týchto noriem je možné tieto spoločnosti certifikovať. Ide o normy ISO radu 14000.

Norma ISO 14001 zahŕňa plánovanie a identifikáciu enviromentálnych dopadov. Identifikácia má tri stupne:

1. definovanie zdrojov znečistenia a odpadov, kontrolujú sa povrchové a spodné vody, vzduch, pôda, hluk a vizuálne efekty, spotreba energie atď.
2. identifikujú sa výrobné procesy, spôsobujúce znečistenie
3. určia sa výberové kritéria na meranie vplyvu na životné prostredie – rozsah škôd, možnosť odstránenia, obavy z dopadov, intenzita, súvislosti

Ďalšie normy riadia manažérske systémy /ISO 14004/, auditovanie /ISO 14010, 14011, 14012/, hodnotenie a značenie /ISO 14020, 14021, 14024/ a ďalšie.

4.3. Zdravie a bezpečnosť pri práci (OHAS 18001)

Bezpečnosť pri práci je pozitívnou hodnotou vzťahu zamestnávateľ - zamestnanec. Rozumie sa tým dnes vzrast ochrany osadenstva v záujme firmy a v spolupráci s odborními.

Mnohé krajiny mali normy pre riadenie zdravia a bezpečnosti. ISO sa rozhodlo nevyvíjať vlastnú medzinárodnú normu, ale vyšlo z britskej normy BS 8800. Niektoré trhy majú potrebu certifikácie systémov riadenia starostlivosti o zdravie a bezpečnosť. V roku 1999 Britský a Írsky inštitút normalizácie vytvoril dokument, ktorý harmonizuje rozličné požiadavky - OHAS 18001 Systém riadenia starostlivosti o zdravie a bezpečnosť. Táto norma sa stala medzinárodnou normou zahrnutou aj v systéme ISO 9001: 1994 (Kvalita) a ISO 14001:1996 (Životné prostredie).

4.4. Stavebníctvo

Stavebníctvo je najväčším sektorom zamestnanosti v Európe. Viac ako 97% stavebných firiem zamestnáva menej ako 20 zamestnancov a 93% menej ako 10. Pritom v roku 1990 len obrat najväčších stavebných európskych firiem dosahoval 5,8% európskeho rozpočtu.

Stavebné výrobky musia zaručovať svoje pracovné parametre, ktoré možno ďalej zahŕňať do ekonomických aspektov. Predmetom požiadaviek na tieto výrobky a teda predmetom noriem sú nasledovné faktory:

1. Mechanická odolnosť a stabilita
2. Bezpečnosť v prípade požiaru
3. Hygiena, zdravie a životné prostredie
4. Bezpečnosť pri použití
5. Ochrana proti hluku
6. Úspora energií

Stavebnými výrobkami sa zaoberá 108 Harmonizovaných európskych noriem (hEN).

4.5. Manažerstvo kvality a totálne manažerstvo kvality

Obsah slova kvalita je dostatočne známy. Manažerstvo kvality je systém pre Zabezpečenie garantovaných vlastností výrobkov dodržiavaním dohodnutých výrobných postupov, vlastností surovín a technologických parametrov. Pre medzinárodné potreby bol vyvinutý rad noriem ISO 9000 prvý krát publikovaný v roku 1997. Tieto umožňujú spoločnostiam nechať svoje výrobné systémy a ich riadenie certifikovať a poskytovať trhu garanciu stabilnej kvality svojej produkcie.

Normy pre externé posúdenie a certifikáciu systému riadenia kvality výroby sú ISO 9001, ISO 9002 a ISO 9003. Príručkou pre zavedenie interného hodnotenia manažerstva kvality je ISO 9004. ISO 9000 obsahuje základné princípy a terminológiu manažerstva kvality.

EFQM /model výnimočnosti riadenia kvality/ je systémom pre interné hodnotenie činností firmy a tlak na ich trvalé zlepšovanie. Systém tiež je zameraný na zákazníka, partnerov, vlastných zamestnancov organizácie, na procesy, na pracovné prostredie, ciele, a výsledky.

Systémy kvality sú tiež predmetom vládnych požiadaviek v oblasti výrobkov. Výrobky spĺňajúce tieto požiadavky musia byť označené znakom CE.

Vysvetlenie skratiek:

AFNOR – Francúzsky národný normalizačný orgán

BSI – Anglický národný normalizačný orgán

CEN - Európska komisia pre normalizáciu

CEN CMC – Riadiace stredisko CEN

CENELEC - Európska komisia pre normalizáciu v elektrotechnike

DIN – Nemecký národný normalizačný orgán

EC – Európska komisia

EFTA (EZVO) – Európske združenie voľného obchodu

ETSI - Európsky inštitút pre telekomunikačné normy

IEC - Medzinárodná elektrotechnická komisia

ISO - Medzinárodná organizácia pre normalizáciu

ITU - Medzinárodná telekomunikačná spoločnosť

NNO – Národný normalizačný orgán

SMEs – malé a stredné podniky /Small and Medium Enterprises/

TB – Technická rada

TC – Technická komisia

TBT – Technické bariéry obchodu

TS – Technická špecifikácia

WG – Pracovná skupina

WTO – Svetová obchodná organizácia

Užitočné internetové stránky:

www.cenorm.be

www.cenelec.org

www.csni.cz

<http://europa.eu.int/comm/enterprise/regulation/index.htm>

http://europa.eu.int/eur-lex/en/search/search_lif.html

www.iec.ch

www.iso.ch

www.newapproach.org

www.normapme.com

www.normoff.gov.sk

www.sutn.gov.sk